

Nermin Vučelj

FRANCUSKA KULTURA:
JEZIK, DRUŠTVO I DUHOVNOST KROZ EPOHE

KNJIGA I
OD ROMANIZOVANE GALIJE DO RENESANSNE FRANCUSKE

[HTTPS://DOI.ORG/10.46630/JDDE.2020.1](https://doi.org/10.46630/JDDE.2020.1)

Glavni i odgovorni urednik:
Prof. dr Dušan Stamenković

Recenzenti:
Prof. dr Diana Popović
Doc. dr Nikola Bjelić
Doc. dr Frano Vrančić

Nermin Vučelj

**FRANCUSKA KULTURA:
JEZIK, DRUŠTVO
I DUHOVNOST KROZ EPOHE**

KNJIGA I
OD ROMANIZOVANE GALIJE
DO RENESANSNE FRANCUSKE

Filozofski fakultet u Nišu
2020.

Ova monografija je nastala kao rezultat istraživanja u okviru naučnog projekta *Romanistika i slovenski jezici, književnosti i kulture u kontaktu i diskontaktu*, po odluci Filozofskog fakulteta u Nišu, br. 81/1-17-8-01.

Sufinansiranje monografije jednim delom podržala je Akademska inicijativa „Forum 10” iz Novog Pazara.

mojim savremenicima iz budućnosti

SADRŽAJ

UMESTO PREDGOVORA	11
I. KULTURA	13
1. Pojam kultura: uže i šire određenje	13
2. Kultura i civilizacija	16
3. Francuska kultura	18
4. Opšta kultura vs. opšta informisanost	20
II. GALIJA	23
1. „Gali, naši preci”	24
2. Istoriografija o Keltima	26
3. Cezarova invazija i Vercingetoriksov ustanak	30
4. Pad Alezije	35
5. Sva lica Galije	39
6. Latinizacija Galije	45
7. Jezik galskog duha i duh galskog jezika	48
8. Galsko poreklo Francuza kao moderni politički mit	53
III. FRANAČKA	57
1. Franci: slobodni od rimske dominacije	57
2. Od Hlodoveha do dobrog kralja Dagoberta	63
3. Od Karla Martela do Karla Velikog	68
4. Karolinška renesansa	72
5. Franačka civilizacija i njeni kulturni dometi	75
IV. FRANCUSKA U DOBA KAPETA	81
1. Hugo Kapet i zasnivanje feudalnih odnosa	82
2. Vilijam Osvajač ili Vilijam Kopile	87
3. Od Anrija I do Filipa II	90
4. Krstaški ratovi	95
5. Monarhija u 13. veku i istrebljenje katara	99
6. Nastanak gradova i osnivanje univerziteta	105
7. Romanika i gotika	109

8. Srednjovekovni vitez	112
8. 1. Epski vitez	114
8. 2. Templari	122
8. 3. Kurtoazni vitez	124
9. Alienora Akvitanska i Ričard Lavlje Srce	129
10. Jezici stare Francuske	134
11. Društveno-politički period stare Francuske (987–1328) ...	137
V. ANGLO-FRANCUSKE VEZE OD 11. DO 14. VEKA	141
1. Francuskinje – engleske kraljice	141
2. Frankologija	144
2. 1. Leksičke seobe	147
2. 2. Homografi	149
2. 3. Seobe glagola	150
2. 4. Seobe imenica	152
2. 5. Seobe prideva	154
3. Honni soit qui mal y pense	155
4. Istorija francuskog jezika	159
VI. STOGODIŠNJI RAT (1337–1453)	163
1. Kraj vladavine Kapeta i anglo-francuski dinastički spor ...	164
2. Stogodišnji rat: prva etapa	167
3. Stogodišnji rat: druga etapa	171
4. Žana d’Ark, ličnost i delo	176
5. Šarl Orleanski, pesnik-zatočenik	183
6. Biblioteka Karla V i humanistički kružok Karla VI	186
VII. HUMANISTIČKI POKRET U FRANCUSKOJ	193
1. Evropa i svet na kraju srednjeg veka	193
2. Humanizam i renesansa: terminološka određenja	196
3. Između Stogodišnjeg rata i Italijanskih ratova	201
4. Italijanski ratovi	205
5. Humanizam i štampana knjiga	211
6. Fransoa I u Italijanskim ratovima	214
7. Fransoa I i humanistički pokret	218
8. Francuski humanisti i <i>Odbrana i veličanje francuskog jezika</i>	225

VIII. REFORMACIJA I VERSKI RATOVI	235
1. Protestantska reforma	235
2. Calvinizam	242
3. Verski ratovi i Nantski edikt	248
4. Dobri kralj Anri	255
5. Isusova družina i kraljeubice	263
6. Kraljica Margo	269
UMESTO POGOVORA: MONTENJ I LA BOESI	285
BELEŠKA O AUTORU	293
BIBLIOGRAFIJA	295
INDEX NOMINUM	305

UMESTO PREDGOVORA

Ova knjiga je zamišljena da bude dijahronijsko putovanje u francusku kulturnu baštinu, da ponudi izvestan pogled na istoriju francuske civilizacije i duhovnosti: pogled individualan – ali ne privatan, subjektivan – ali ne pristrasan, sveobuhvatan – ali ne iscrpan, strastven prema predmetu razmatranja – ali ne i ostrašćen. Intelektualna neutralnost i emotivni otklon nisu odrednice objektivnog pristupa. Naučnik je biće od strasti, od entuzijastičke vatre koja nastoji da osvetli određenu pojavu u potpunosti kako bi se ona sagledala u svojoj suštini.

U pisanju ove studije vodio sam se načelom da izvore treba pomno proveravati, a tumačenja koje nude historičari, teoretičari i kritičari sumnjičavo preispitivati, što je podrazumevalo da se zauzme polemički ton u kojem se sučeljavaju mišljenja, kako bi se što jasnije analitički razložio predmet razmatranja i pronicljivije pristupilo njegovom vrednovanju. Intelektualnoj malokrvnosti, zvanj politička korektnost, ovde nema mesta. Otimao sam se i stereotipnim sintezama, ideološki ukalupljenim analizama i doktrinarnim definicijama.

Kao što je Kompanjon u *Demonu teorije (Le démon de la théorie, 1998)*, propagirao *zbunjenost kao jedino književno naravoučenje* (« la perplexité est la seule morale littéraire », COMPAGNON 2014: 312; KOMPANJON 2001: 340), što je poziv na smelo preispitivanje poznatih, priznatih i nametnutih teorija i intepretacija književnosti, tako ja nalazim razloga i povoda da ponudim opis jedne kulture, koju nazivamo francuskom, i sačinim pregled njenog sagledavanja i tumačenja. Moja druga ambicija, pored pomenute *kompanjonovske*, jeste *židovska* – da se obratim osobenom čitaocu, čiju inteligenciju neću umarati didaktičkim tumačenjima i potpunim objašnjenjima, čitaocu koji od knjige zahteva ono što se i od njega očekuje – skoncentrisanu misao, kritičku otvorenost, duhovno uranjanje, a što Andre Žid naziva *čitačevom saradnjom* (« collaboration du lecteur », GIDE 1970: 991).

U ovoj studiji, koja se entuzijastično izdaje za prvu knjigu od dve zamišljene, kroz osam poglavlja pohodim sledeće epohe-teme: romanizovanu Galiju do 5. veka nove ere, franačko doba od 5. do 10. veka, Francusku pod Kapetima od kraja 10. veka do prve četvrtine 13. veka, anglo-francuske veze od 11. do 14. veka, Stogodišnji rat u 14. i 15. veku, renesansnu Francusku u 16. veku s humanističkim idealima i s reformacijom. Druga knjiga će nastojati da sagleda klasično doba – 17. stoleće, zatim, Vek prosvete i

Francusku revoluciju, te, kroz 19. vek – Napoleonovo carstvo (1804–1814), doba Restauracije (1814–1830), Francusku od Julske monarhije do Pariske komune (1830–1871), početak Treće republike, i, na kraju, Srećno doba (La Belle Époque, 1889–1914).

Ovaj transkript mog civilizacijskog (sa)znanja i duhovnog sagledavanja, naslovljen *Francuska kultura: jezik, društvo i duhovnost kroz epohe*, namenjen ljudima od duha, intelektualno radoznalim, i studentima, strukturisan je tako da može biti udžbenik, priručnik i(li) podsetnik, a ako odgovori primereno jednoj od tri priželjkivane namene, ispunio je svoju svrhu.

Nermin

BELEŠKA O AUTORU

Nermin Vučelj – poeta i esteta, filolog i esejist.

Predaje francusku književnost i kulturu na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Nišu. Prethodno je objavio monografije *Andre Žid i poetika* (2010) i *Didro i estetika* (2015). Treća knjiga (*Francuska kultura: jezik, društvo i duhovnost kroz epohe*) čini prvi deo dvotomne monografske studije. Drugi tom, planiran za 2025. godinu, izučavaće period od klasičnog 17. veka (le Grand Siècle) do Srećnog doba (la Belle Époque, 1889–1914).

BIBLIOGRAFIJA

I. KULTURNA I POLITIČKA ISTORIJA HRONIKE I MEMOARI

- BARBIJE 2009: Barbije, Frederik. *Istorija knjige*. Prevod Ljiljana Mirković. Beograd: Clio, 2009. ISBN 978-86-7102-336-8.
- BELTOUR 1995: Beltour, Xavier. *L'histoire oubliée de l'Aquitaine*. Paris : Princi Negre, 1995.
- BEZBAKH 2003: Bezbakh, Pierre. *Petit Larousse de l'histoire de France*. Paris : Larousse, 2003. ISBN 2-03-505369-2.
- BIBLIJA 1991: „Rimljanima Poslanica Svetoga Apostola Pavla”. *Biblija ili Sveto Pismo Staroga i Novoga Zavjeta*. Prevod Vuk Karadžić. Ljubljana: Delo – Britansko i inostrano biblijsko društvo, 1991.
- BOUCHER 1846: Boucher, Adolphe. *Histoire dramatique et pittoresque des jésuites, depuis la fondation de l'ordre jusqu'à nos jours*, t. II. Paris : R. Prin Éditeur, 1846.
- CHAMPOLLION-FIGEAC 1844: Champollion-Figeac, Aimé. *Louis et Charles ducs d'Orléans, leur influence sur les arts, la littérature et l'esprit de leur siècle*. Paris : Comptoir des imprimeurs-unis, 1844.
- CEZAR 1980: Cezar, Gaj Julije. *Galski rat. Građanski rat*. Prevod s latinskog Ahmed Tuzlić. Novi Sad: Matica srpska, 1980.
- CÉSAR 1891: César, Jules. *Commentaires sur la guerre des Gaulois*. Avec l'introduction de J.-P. Charpentier « Étude sur César » (p. I–XVI). Éd. revue par Félix Lemaitre. Paris : Garnier Frères, 1891.
- D'ALEMBERT 1821: d'Alembert, Jean le Rond. « Sur la destruction des Jésuites en France ». *Œuvres complètes de d'Alembert*. Tome II. Paris : Belin, 1821, p. 13–118.
- DJURANT 2000: Djurant, Vil. *Reformacija*. Prevod Ljubomir Veličkov. Beograd: Narodna knjiga–Alfa, 2000.
- DŽAJŠ 2003: Džajš, Fransis. *Vitezovi kroz istoriju*. Prevod Ljiljana Krstić. Beograd: Utopija, 2003.
- DŽAJŠ 2004: Džajš, Fransis i Džozef. *Život u srednjovekovnom gradu*. Prevod Obrad Polić. Beograd: Utopija, 2004.
- DŽAJŠ 2005: Džajš, Fransis i Džozef. *Život u srednjovekovnom zamku*. Prevod Nikola Radosavljević. Beograd: Utopija, 2005.
- ENCYCLOPÉDIE 1991: *Encyclopédie de la culture française*. Willerval, Bernard (éd.). Paris : Eclectis, 1991. ISBN 2-908975-01-7.

- FERGUSON 2013: Ferguson, Najl. *Civilizacija*. Prevod Nevena Mrđenović. Beograd: Službeni glasnik, 2013. ISBN 978-86-519-1597-3.
- FERGUSON 1948: Ferguson, Wallace K. *The Renaissance in Historical Thought – Five Centuries of Interpretation*. Massachusetts: Houghton Mifflin Company, 1948.
- GALLIOU 1997: Galliou, Patrick. *Le monde celtique*. Paris : Éditions Jean-Paul Gisserot, 1997.
- GASTAL 2003: Gastal, Pierre. *Sous le français, le gaulois*. Paris: Le Sureau, 2003.
- GRENIER 1970: Grenier, Albert. *Les Gaulois*. Paris : Payot, 1970.
- GUINLE 1997: Guinle, Jean-Philippe. *Les souverains de la France*. Paris : Larousse, 1997. ISBN 2-03-507147-X.
- HENRI IV, FORGET 2003: Henri IV et Pierre Forget de Fresnes. *Édit de Nantes*, avril 1598. Document produit en version numérique par Nicole Dufournaud. Collection *Les classiques des sciences sociales*, dirigée par Jean-Marie Tremblay. Québec : Éd. Chicoutimi, mise en ligne le 13 juillet 2003, <http://www.uqac.quebec.ca/zone30/Classiques_des_sciences_sociales/index.html>. Consulté le 12 avril 2020.
- IGLTON 2017: Iglton, Teri. *Kultura*. Prevod Đorđe Krivokapić. Beograd: Clio, 2017. ISBN 978-86-7102-554-6.
- KOLAKOVSKI 1998: Kolakovski, Lešek. *Bog nam ništa nije dužan*. Prevod Risto Tubić. Beograd: Plato, 1998.
- LA BOESI 1986: La Boesi, Etjen. *Rasprava o dobrovoljnom ropstvu*. Prevod Ivan Vejvoda. Beograd: Filip Višnjić, 1986. Korigovano za elektronsko izdanje na portalu *Anarhistička biblioteka*, <<https://anarhisticka-biblioteka.net/library/etienne-de-la-boetie-rasprava-odobrovoljnom-ropstvu>>. Konsultovano 27. juna 2020.
- LUIS 2004: Luis, Bernard. *Muslimansko otkriće Evrope*. Prevod Vineta Marinović. Beograd: Avangarda, 2004. ISBN 86-85117-01-1.
- OSTLER 2008: Ostler, Nikolas. *Carstvo reči. Jezička istorija sveta*. Prevod Aleksandar Kavgić. Beograd: Geopoetika, 2008. ISBN 978-86-7666-172-5.
- PEROA ET AL. 1961: Peroa, Eduar, Rože Duse i Andre Latrej. *Istorija Francuske*. Knjiga Prva. *Od najstarijeg vremena do 1774*. Prevod Ivan Božić, Ljubica Vuković i Jelena Stojanović. Beograd: Prosveta, 1961.
- MARIÉJOL 2018: Mariéjol, Jean-Hippolyte. *La Vie de Marguerite de Valois : Reine de Navarre et de France (1553-1615)*. Paris : Fb&c Limited, 2018.
- MIQUEL 1976: Miquel, Pierre. *Histoire de la France*. Tome 1. *Des Gaulois à Napoléon*. Paris : Librairie Arthème Fayard, 1976.
- MOISANT 1999: Moisant, Michel. *L'exil auvergnat de Marguerite de Valois (la reine Margot) : Carlat-Usson, 1585–1605*. Nonette : Créer, 1999.
- PLUTARH 1950: Plutarh. *Aleksandar Makedonski. Gaj Julije Cezar*. Novi Sad:

Matica srpska, 1950.

SIEYÈS 2002: Sieyès, Emmanuel Joseph. *Qu'est-ce que le Tiers État*. Paris : Éditions du Boucher, 2002. ISBN 2-84824-024-5.

TACIT 1970: Tacit. *Anali*. Prevod Jakov Kostović. Zagreb: Matica hrvatska, 1970.

VALOIS 2004: Valois, Margarite de. *Mémoires et autres écrits de Marguerite de Valois, la reine Margot*. Introduction d'Yves Cazaux. Éd. Yves Cazaux. Paris : Mercure de France, 2004. ISBN 2-7152-2471-1.

VITANOVIĆ 1994: Vitanović, Slobodan i Gordana. *Francuska civilizacija*. Beograd: Centar za geopoetiku, 1994. ISBN 86-82437-02-4.

WALTER 1988: Walter, Henriette. *Le français dans tous les sens*. Paris : Éditions Robert Laffont, 1988. ISBN 978-2-221-05254-9.

WALTER 2008: Walter, Henriette. *Honni soit qui mal y pense*. 4e édition. (1ère éd. 2003). Paris : Robert Laffont, 2008. ISBN 978-2-253-15444-0.

II. KNJIŽEVNA ISTORIJA, TEORIJA I ANTOLOGIJA

АНИСИМОВ ЕТ АЛ. 1946: И. И. Анисимов, С. С. Мокульский, А. А. Смирнов. *История французской литературы, том 1, С древнейших времен до Революции 1789 г.*, Москва – Ленинград: Академии Наук СССР, 1946.

ANISIMOV ET AL. 1951: Anisimov, Mokuljski, Smirnov (redaktori). *Istorija francuske književnosti od najstarijih vremena do Revolucije 1789*. Prevod Milan Kašanin. Beograd: Naučna knjiga, 1951.

ADAM ET EL. 1972: Adam, Antoine, Georges Lerminier et Édouard Morot-Sir. *Littérature française*. Paris : Larousse, 1972.

BALMAS 1974 : Balmas, Enea. *La Renaissance II, 1548–1570*. Coll. *Littérature française*, t. IV, sous la direction de Claude Pichois. Paris : Arthaud, 1974.

BERRY 1961: Berry, André. *Anthologie de la poésie occitane*. Paris : Librairie Stock, 1961.

BÉDIER, HAZARD 1948: Bédier, Joseph et Paul Hazard. *Littérature française*. Nouvelle édition refondue et augmentée sous la direction de Pierre Martino. Tome premier. Paris : Librairie Larousse, 1948.

BIDEAUX ET AL. 1991: Bideaux, Michel, André Tournon et Hélène Moreau. *Histoire de la littérature française du XVIe siècle*. Paris : Nathan, 1991.

COMPAGNON 2014: Compagnon, Antoine. *Le démon de la théorie*. (1ère édition 1998). Paris : Seuil, 2014.

DŽAKULA 1976: Džakula, Branko, ur. *Francuska književnost 1*. Sarajevo–Beograd: Svjetlost–Nolit, 1976.

FUMAROLI 2001: Fumaroli, Marc. « Les abeilles et les araignées ». In: *La querelle des Anciens et des Modernes*. Éd. Anne-Marie Lecoq. Paris : Galli-

- mard, 2001, p. 7–218. ISBN 978-2-07-038752-6.
- GIRAUD, YUNG 1972 : Giraud, Yves et Marc-René Yung. *La Renaissance I, 1480–1548*. Coll. *Littérature française*, t. III, sous la direction de Claude Pichois. Paris : Arthaud, 1972.
- KOMPANJON 2001: Kompanjon, Antoan. *Demon teorije*. Prevod Milica Kozić, Vladimir Kapor, Branko Rakić. Novi Sad: Svetovi, 2001.
- LAGARDE, MICHARD 1985: Lagarde, André et Laurent Michard. *XVIe siècle. Les grands auteurs français – anthologie et histoire littéraire*. Paris : Bordas, 1985. ISBN 2-04-016209-7.
- LAGARDE, MICHARD 2010: Lagarde, André et Laurent Michard. *Moyen Âge. Les grands auteurs français – anthologie et histoire littéraire*. Paris : Bordas, 2010. ISBN 2-04-016207-0.
- LANSON, 1912: Lanson, Gustave. *Histoire de la littérature française*. 12e édition revue. Paris : Librairie Hachette et Ce, 1912.
- MÉNAGER 1976: Ménager, Daniel. *Introduction à la vie littéraire du XVIe siècle*. Paris : Bordas, 1976. ISBN 2.04.007481.3.
- PETROVIĆ 1937: Petrović, Ljubomir. *Istorija francuske književnosti srednjega veka i preporodaja*. Beograd: Izdanje knjižare Vlad. N. Rajković i Komp., 1937.
- PAYEN 1970: Payen, Jean Charles. *Le Moyen Âge I – des origines à 1300*. Coll. *Littérature française*, t. I, sous la direction de Claude Pichois. Paris : Arthaud, 1970.
- VIALA 2014: Viala, Alain. *Une histoire brève de la littérature française – Le Moyen Âge et la Renaissance*. Paris : PUF, 2014. ISBN 978-2-13-062830-9.
- VITANOVIĆ 2006: Vitanović, Slobodan. *Epohe i pravci u francuskoj književnosti*. Beograd: Čigoja, 2006. ISBN 86-7558-442-3.

III. NAUČNO-STRUČNI ČLANCI

- BANNIARD 2006: Banniard, Michel. « Genèse de la langue française (IIIe–Xe siècles) ». In : *Histoire de la France littéraire*. Tome I – *Naissances, Renaissance*. Sous la direction de Michel Prigent, Frank Lestringant et Michel Zink. Paris : PUF, 2006, p. 9–35.
- CRÉPIN 2009: Crépin, André. « Quand les Anglais parlaient français ». *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 2004, n° 4, p. 1569–1588.
- CORBELLARI 2010: « D'Alix à Astérix : des usages idéologiques de la bande dessinée dans la réception de l'Antiquité ». *Études des lettres*, 2010, n° 1–2, <<http://journals.openedition.org/edl/403>>. Consulté le 13 février 2018.
- DIETLER 1994: Dietler, Michael. "Our Ancestors the Gauls: Archaeology, Eth-

nic Nationalism, and the Manipulation of Celtic Identity in Modern Europe”. *American Anthropologist*, New Series, vol. 96, n° 3, sept. 1994, p. 584–605.

FORQUIN 2004: Forquin, Jean-Claude. « École et culture ». *EPS et Société Infos* n° 26, octobre 2004, p. 4–7.

FLOUTARD 2010: Floutard, Alain. L’Ordonnance de Villers-Cottêret. *CP Occitan* 31, 2010, <<https://www.youscribe.com/catalogue/documents/education/cours/15-aout-1539-l-ordonnance-royale-de-villers-1408643>>. Consulté le 12 février 2020.

GOUGENHEIM, 1974: Gougenheim, Georges. « L’Humanisme en France aux XIVe et XVe siècles ». *Bulletin de l’Association Guillaume Budé : Lettres d’humanité*, n° 33, décembre 1974, p. 413–420.

HALBRONN 2004 : Halbronn, Jacques. « Modalités de l’emprunt linguistique ». *Encyclopaedia Hermetica*, <<http://ramkat.free.fr/ghalb16.html#16>>. Consulté le 17 juin 2020.

LACHAUD 2006: Lachaud, Frédérique. « L’idée de noblesse dans le *Policraticus* de Jean de Salisbury (1159) ». *Cahiers de recherches médiévales*, 2006, p. 3–19. <<https://journals.openedition.org/crm/743>>. Consulté le 18 juin 2020.

PEROT 2010: « Le mythe du Bon roi Henri : entre histoire et légende au fil des siècles », Entretien avec Jacques Perot, président de la Société Henri IV. *Canal Académie – les Académies et l’Institut de France sur internet*. <<https://www.canalacademie.com/ida5802-Le-mythe-du-Bon-Roi-Henri-entre-histoire-et-legende-au-fil-des-siecles.html>>. Consulté le 4 avril 2020.

ROIG 2015: Roig, Jean-Paul. *Citations historiques expliquées : Grands hommes, femmes d’envergure et événements marquants, des origines à nos jours*. Paris : Eyrolles, 2015. ISBN 978-2-212-56220-0.

SAMARDŽIJA GREK 2013: Samardžija Grek, Tatjana. „Istorijski i civilizacijski kontekst reformacije”. U: Tatjana Samardžija Grek i Laslo Galus (ur.), *Reformacija kao način života i istorijsko usmerenje*. Beograd: Preporod, 2013, str. 11–47.

VUČELJ 2018: Vučelj, Nermin. „Gali, preci Francuza: između političkog mita i istoriografije”. *Filolog*, 18. Banja Luka, 2018, str. 523–541.

VUČELJ 2019: Vučelj, Nermin. „Vremenski okviri starofrancuske književnosti”. *Philologia Mediana*, XI. Niš, 2019, str. 73–86.

IV. REČNICI, ENCIKLOPEDIJE I GRAMATIKE

BRITANNICA 2019: “Étienne Dolet”. *Encyclopædia Britannica*, <<https://www.britannica.com/biography/Etienne-Dolet>>. Objavljeno 30. jula 2019, pristupljeno 11. februara 2020.

- HACHETTE 2004: *Dictionnaire Hachette*. Paris : Hachette, 2004. ISBN 2.01.28.0534.5
- HAMON 1983 : Hamon, Albert. *Grammaire Pratique*. Paris : Hachette, 1983. ISBN 2.01.008781.X.
- KLAJN, ŠIPKA 2006: Klajn, Ivan i Milan Šipka. *Veliki rečnik stranih reči i izraza*. Novi Sad: Prometej, 2006. ISBN 86-515-0031-9.
- LAROUSSE 2020: « Guerres d'Italie ». *Encyclopédie Larousse*, <https://www.larousse.fr/encyclopedie/groupe-homonymes/guerres_d_Italie/125327>. Consulté le 22 janvier 2020.
- PASQUIER 1863: Pasquier, Estienne. *Dictionnaire de la langue française*, t. II. Paris : Hachette et Cie, 1863.
- ROBERT 2005: *Le Robert Collège*. Paris : Dictionnaires Le Robert, 2005. ISBN 2-84-902-120-2.
- MIHAJLOVIĆ 1984: Mihajlović, Živka. *Školski francusko-srpskohrvatski rečnik*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1984.
- PETKOVIĆ-MIJATOVIĆ 2002: Petković-Mijatović, Desanka. *Školski englesko-srpski rečnik*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2002. ISBN 86-17-10238-1.
- PEŠIKAN ET AL. 2011: Pešikan, Mitar, Jovan Jerković i Mato Pižurica. *Pravopis srpskoga jezika*. Drugo izdanje. Novi Sad: Matica srpska, 2011. ISBN 978-86-7946-079-0.
- PUTANEC 1989: Putanec, Valentin. *Francusko-hrvatski ili srpski rječnik*. Zagreb: Školska knjiga, 1989. ISBN 86-03-99559-1.
- UNIVERSALIS 2020: Guitton, Édouard. « Dorat ou Daurat, Jean Dinemandi, dit Jean ». *EU Universalis*, <<https://www.universalis.fr/encyclopedie/dorat-daurat/>>. Consulté le 11 février 2020.
- VUJAKLIJA 1986: Vujaklija, Milan. *Leksikon stranih reči i izraza*. Treće, dopunjeno izdanje. Beograd: Nolit, 1986.
- VUJANIĆ ET AL. 2011: Vujanić, Milica, D. Gortan-Premk, M. Dešić, R. Dragičević, M. Nikolić, Lj. Nogo, V. Pavković, N. Ramić, R. Stijović, M. Radović-Tešić, E. Fekete. *Rečnik srpskoga jezika*. Izmenjeno i popravljeno izdanje. Novi Sad: Matica srpska, 2011. ISBN 978-86-7946-004-2.
- WARNANT 1987: Warnant, Léon. *Dictionnaire de la prononciation française dans sa norme actuelle*. Paris : Duculot, 1987.

V. KNJIŽEVNOST

- GIDE 1970: Gide, André. *Journal 1889–1939*. (1ère édition 1951). Paris : Gallimard, 1970.
- HUGO 2006: Hugo, Victor. *Notre-Dame de Paris*. Paris : Éditions de la Seine, 2006.

- IGO 1967: Igo, Viktor. *Bogorodičina crkva u Parizu*. Prevod Dušan Đokić. Beograd: Prosveta, 1967.
- JENNI 2011: Jenni, Alexis. *L'art français de la guerre*. Paris : Gallimard, 2011.
- MARLOWE 2016a: Marlowe, Christopher. *Edward The Second*. <<https://freeditorial.com/en/books/edward-the-second>>. Konsultovano 27. juna 2020.
- MARLOWE 2016b: Marlowe, Christopher. *Massacre at Paris*. Freeditorial, <<https://freeditorial.com/en/books/massacre-at-paris/related-books>>. Konsultovano 27. juna 2020.
- MONTAGNE 1985: Montaigne, Michel de. *Essais*. Paris : Bordas, 1985. ISBN 2-04-016059-0.
- MONTENJ 1964: Montenj, Mišel de. *Ogledi*. Prevod Midhat Šamić. Sarajevo: Veselin Masleša, 1964.
- MONTESKJE 1951: Montesk[i]je. *Persi[j]ska pisma*. Prevod Marko Vidojković. Beograd: Prosveta, 1951.
- MONTESQUIEU 2016: Montesquieu. *Lettres persanes*. Présentation par Laurent Versini. Paris : Flammarion, 2016. ISBN 978-2-0813-8667-9.
- ORLEANSKI 2011: Orleanski, Šarl. *Učenik melanholiije*. Izbor, prevod i predgovor Kolja Mićević. Beograd: Danteon, 2011. ISBN 978-86-88461-03-0.
- ŽENI 2015: Ženi, Aleks[i]s. *Francusko umeće ratovanja*. Prevod Slavica Miletić. Beograd: Zavet, 2015. ISBN 978-86-7034-100-5.
- MIĆEVIĆ 2009: Mićević, Kolja. *Trubaduri*. Izbor, prevod, predgovor i tumačenja Kolja Mićević. Beograd: Danteon, 2009. ISBN 978-86-7561-089-2.
- MIĆEVIĆ 1991: Mićević, Kolja. *Četiri godišnja doba francuske poezije: knjiga II – Renesansa, barok, klasicizam*. Prevod Kolja Mićević. Banja Luka: Novi Glas – Zmijac, 1991.
- ROLAND 1972: *La Chanson de Roland*. Texte original et traduction par Gérard Moignet. Paris– Bruxelles–Montréal : Bordas / Fernard Angué, 1972.
- ROLAND 1981: *Pesma o Rolandu*. Starofrancuski junački spev. Prevod Vlado Drašković. Beograd: Narodna knjiga, 1981.
- STENDHAL 1998: Stendhal. *Le Rouge et le Noir*. Paris : Pocket, 1998. ISBN 2-266-08270-1.
- STENDAL 1991: Stendal. *Crveno i crno*. Prevod Miloš Jovanović. Novi Sad: Književna zajednica Novog Sada. ISBN 86-7331-232-9.
- TROA 2009: Troa, Kretjen de. *Parsifal ili Legenda o svetom Gralu*. Prevod sa starofrancuskog Kolja Mićević. Beograd: Srpska književna zadruga, 2009.
- TROA 2011: Troa, Kretjen de. *Lanslot ili vitez s taljigama*. Prevod sa starofrancuskog Kolja Mićević. Beograd: Srpska književna zadruga, 2011.
- TROYES 1994: Troyes, Chrétien de. *Romans*. Sous la direction de Michel Zink. Introduction de Jean-Marie Fritz. Paris : Librairie générale française, 1994.

VI. KINEMATOGRAFIJA

- BESSON 1999: Besson, Luc. *The Messenger: The Story of Joan of Arc*. Production : Gaumont. Sortie cinéma 1999. Sortie du DVD : Studio Gaumont, 2009.
- CHÉREAU 1994: Chéreau, Patrice. *La reine Margot*. Production : Renn Productions, France 2 Cinéma, DA Films, Net Filmproduktion, Degeto Film, RCS Films-TV, C. N. C., Studio Canal. Sortie cinéma 1994. Sortie du DVD : Studio Pathé, 1999.
- HARVEY 1968: Harvey, Anthony. *The Lion in Winter*. Production: AVCO Embassy Pictures, Haworth Productions. Theatrical release 1968. DVD release: Studio Canal, 2008.
- JARMAN 1991: Jarman, Derek. *Edvard The Second*. Production: BBC Films. Theatrical release 1991. DVD release: Studio Imports, 2010.
- JEUNET 2001: Jeunet, Jean-Pierre. *Le fabuleux destin d'Amélie Poulain*. Production : UGC, Victoire Productions, Tapioca Films, France 3 Cinéma, MMC Independent. Sortie cinéma 2001. Sortie du DVD : Studio UGC, 2017.
- KAPUR 1998: Kapur, Shekhar. *Elisabeth*. Production: Working Title Films, Polygram Filmed Entertainment, Channel Four Films. Theatrical release 1998. DVD release: Studio Canal, 2008.
- MICHÔD 2019: Michôd, David. *The King*. Production: Plan B Entertainment, Netflix, Blue-Tongue Films. Release date: November 1th 2019. Internet. Netflix, <<https://www.netflix.com>>.

VII. ESEJI I RAZGOVORI STRIP, ŠTAMPA I RADIO

- CARRIÈRE, ECO 2009: Carrière, Jean-Claude & Umberto Eco. *N'espérez pas vous débarrasser des livres*. Entretiens menés par Jean-Philippe de Tonnac. Paris : Grasset, 2009. ISBN 978-2-253-15617-8.
- GOŠINI, UDERZO 1995: Gošini (napisao), Uderzo (nacrtao). *Asteriks, galski junak*. [Asterix le Gaulois, Dargaud Éditeur Paris, 1961, Goscinny–Uderzo]. Beograd: Politikin Zabavnik & Dargaud Éditeur, 1995.
- KARIJER, EKO 2011: Karijer, Žan-Klod i Umberto Eko. *Ne nadajte se da ćete se rešiti knjiga*. Razgovor vodio Žan-Filip de Tonak. Preveo Miodrag Marković. Gradac: Alef, 2011.
- LE MONDE 2016: Le Monde. « Pour Nicolas Sarkozy, nos ancêtres étaient les Gaulois mais aussi les tirailleurs musulmans », <http://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2017/article/2016/09/24/pour-nicolas-sarkozy-nos-ancetres-etaient-les-gaulois-mais-aussi-les-tirailleurs-musulmans_5002989_4854003.html>. Consulté le 5 juillet 2018.

- PEROT 2010: Perot, Jacques. « Le mythe du Bon roi Henri : entre histoire et légende au fil des siècles », Entretien avec Jacques Perot, président de la Société Henri IV. *Canal Académie* – les Académies et l’Institut de France sur internet. <<https://www.canalacademie.com/ida5802-Le-mythe-du-Bon-Roi-Henri-entre-histoire-et-legende-au-fil-des-siecles.html>>. Mise en ligne le 23 mai 2010, consulté le 4 avril 2020.
- PERNU 2009: Pernu, Režim. *Srednji vek za moje sinovce*. Prevod Sanja Milutinović-Bojanić. Beograd: Službeni glasnik, 2009. ISBN 978-86-7549-981-7.
- TILINAK 2012: Tilinak, Deni. *Rečnik zaljubljenika u Francusku*. Prevod Ana A. Jovanović. Beograd: Službeni glasnik, 2012. ISBN 978-86-519-1495-2.

VIII. INSTITUCIJE I UDRUŽENJA

- COLLÈGE 2020: Collège de France. « Une Maison unique au monde ». Thomas Römer, administrateur du Collège de France (depuis 2019), <<https://www.college-de-france.fr/site/institution/index.htm>>. Consulté le 21 juin 2020.
- JÉSUITES 2020: « Qui sommes-nous ? », *Jésuites*, <<https://www.jesuites.com/qui-sommes-nous/jesuites/>>. Consulté le 9 avril 2020.
- MINISTÈRE 2005: Ministère de la justice, <<http://www.textes.justice.gouv.fr/dossiers-thematiques-10083/ordonnance-du-40705-sur-la-filiation-10342/faq-16754.html>>. Mis en ligne le 4 juillet 2005, consulté le 12 février 2020.
- SORBONNE 2020: « Prix Étienne-Dolet de traduction – Sorbonne Université », Sorbonne Université, Lettres, Service culturel, <<http://www.culture-sorbonne.fr/concours/prix-etiennedolet/>>. Consulté le 11 février 2020.

INDEX NOMINUM

LIČNOSTI IZ KULTURNE I POLITIČKE ISTORIJE FRANCUSKE

Abecedni registar imena daje popis ličnosti iz kulturne i političke istorije Francuske i drugih (inostranih) ličnosti koje su u neposrednoj vezi s francuskom civilizacijom i s tematskim razmatranjima u ovoj studiji. Vladarske ličnosti i članovi vladarskih dinastija, kraljevskih, vojvodskih, grofovskih i kneževskih, kao i neki duhovnici, zavedeni su pod ličnim imenom, dok su umetnici, učenjaci i ostale ličnosti zavedeni pod prezimenom. Autorski je stav da se poštuju osnove propisane jezičke preskriptistike, ali da jezička praksa mora da uživa određenu slobodu, a ne da bude sputana zastarelim navikama i kratkovidim pravilima, kao ni određenim novim problematičnim rešenjima u izvedenoj transkripciji stranih imena. Otuda su ovde predložena i neka dvojna rešenja, a preinačenja, tradicionalno usvojene i u novim pravopisnim priručnicima u nečemu zadržane a u nečemu izmenjene transkripcije, učinjena su u retkim slučajevima. Tako je napravljen kompromisni susret između pravopisno normirane transkripcije, zatim one bliže originalnom izgovoru ličnih imena u savremenim jezicima, i transkripcije usklađene s filološki rekonstruisanim prvobitnim izgovorom istorijskih imena, čime je njihova miroljubiva kohabitacija standardizovana barem u ovoj knjizi.

SKRAĆENICE

arap. – arapski
eng. – engleski
fn. – fusnota
ital. – italijanski
lat. – latinski
nem. – nemački

port. – portugalski
staroengl. – staroengleski
st. fran. – stari franački
šp. – španski
v. – videti
(*passim* – na raznim mestima)

A

ABELAR, PJER (PIERRE ABÉLARD), učeni teolog i filosof u prvoj polovini 12. veka, poznat po tajnoj ljubavnoj romansi sa svojom učenicom Eloizom: 106 *passim*.

ABDURAHMAN I (ABD AL RAHMÂN I, *arap.* (أحمد بن محمد), emir, vladao u Kordobi od 756. do 778. godine, ovde se pominje u vezi s njegovim sukobom s Karlom Velikim: 71.

ADALBERON (ADALBÉRON DE REIMS), nadbiskup u Remsu koji je proglasio Huga Kapeta za kralja Francuske 987. godine: 82, 84–85.

ADELA OD ŠAMPANJE (ADÈLE DE CHAMPAGNE), treća supruga francuskog kralja Luja VII Mladog, majka Filipa II Avgusta: 91.

ADELA FRANCUSKA, ili **ADELAIDA**, ili **ALIKS** (ADÈLE DE FRANCE, ou ADÉLAÏDE, ou encore ALIX), kćerka francuskog kralja Luja VII i njegove druge supruge Konstancie Kastiljanske, polusestra kralja Filipa II Avgusta, verena za Ričarda I zvanog Lavlje Srce a koju je za ljubavnicu uzeo njegov otac Henri II Plantagenet, zbog čega je Ričard I raskinuo zaruke i 1191. poslao princezu nazad u Francusku: 93, 96 *fn.* 50, 132.

AJK, JAN VAN (JAN VAN EYCK), flamanški slikar iz epohe renesanse čiji je mecena od 1425. godine bio burgonjski vojvoda Filip Dobri: 202.

ALAGON (ALAGON), otac jezuita, učestvovao u organizovanju ubistva francuskog kralja Anrija IV: 268.

ALIENORA AKVITANSKA (ALIÉNOR D'AQUITAINE), vojvotkinja od Akvitanije, najpre francuska kraljica

udata za Luja VII, potom engleska kraljica udata za Henrija II Plantageneta, majka engleskog kralja Ričarda I zvanog Lavlje Srce koji joj od sve njene dece bio miljenik: 81, 91–93 *passim*, 129–132 *passim*, 134, 141–142 *passim*, 166.

ALKUIN (ALCUIN), engleski duhovnik, savetnik na dvoru franačkog vladara Karla Velikog, zaslužan za tzv. karolinšku renesansu, upravnik Dvorske akademije u Ahenu krajem 8. veka: 73–74 *passim*, 161.

AMORI VI DE MONFOR (AMAURY VI DE MONTFORT), vikont Albija, Bezijea i Karkasona od 1218. do 1224. godine, glavni zapovednik francuske vojske, sin Simona IV de Monfora, učesnik plemićkog pohoda u Šestom krstaškom ratu, 1229. godine: 100, 101.

ANA BRETONSKA, ili **OD BRETANJE** (ANNE DE BRETAGNE), bretonska vojvotkinja, udata za dva francuska kralja, najpre za Karla VIII 1491, kad joj je bilo četrnaest godina, a potom za Luja XII 1498. godine; umrla u trideset šestoj godini života: 205, 208–210 *passim*, 211, 215 *fn.* 130.

ANA DE BOŽE, v. BOŽE, ANA DE.

ANRI I (HENRI IER), treći kralj Francuske iz dinastije Kapet, posle Huga i Roberta II, od 1031. do 1060. godine: 85, 90.

ANRI II (HENRI II), drugi sin kralja Fransoa I, Anri Orleanski, po smrti starijeg brata postaje dofen, kralj Francuske iz dinastije Valoa (grana Angulem), od 1547. do 1559. godine, s njim su okončani Italijanski

- ratovi vođeni u periodu od 1594. do 1559. godine, nastradao na viteškom turniru upriličenom u čast dvostrukog venčanja, udaje njegove sestre za savojskog vojvodu i udaje njegove kćerke za španskog kralja: 140, 206, 207, 217–218 *passim*, 218 *fn.* 132, 221, 227, 247, 248 *passim*, 256, 262, 263, 271, 271 *n.* 172, 273, 273 *fn.* 176, 282.
- ANRI III** (HENRI III), sin kralja Anrija II i Katarine de Mediči, kralj Francuske iz dinastije Valoa (grana Angulem), od 1574. do 1589. godine, pre preuzimanja francuskog prestola nosio titulu vojvode Anžuskog, zatim kralja Poljske, kršteno ime Eduar promenio u vladarsko Anri III, poslednji od trojice braće koji su bili na prestolu a posle kojih se ugasila dinastija Valoa: 140, 163, 222 *fn.* 137, 249, 250 *fn.* 155, 251 *passim*, 257 *passim*, 257 *fn.* 162, 258, 258 *fn.* 163, 259, 260 *passim*, 261, 264, 265 *passim*, 269, 272, 273, 273 *fn.* 176, 274 *passim*, 275, 275 *fn.* 178, 278–279 *passim*, 280–281 *passim*, 283, 288.
- ANRI IV** (HENRI IV), kralj Navare pod imenom Anri III, prvi kralj Francuske iz dinastije Burbon pod imenom Anri IV, od 1589. do 1610. godine, proglasio Nantski edikt 1598. godine i okončao verske ratove između katolika i protestanata, ubijen 1610. godine: 108 *fn.* 62, 140, 144, 163 *passim*, 222, 249, 250, 250 *fn.* 155, 251 *passim*, 255–263 *passim*, 265–268 *passim*, 269, 271, 272, 274, 276–282 *passim*, 288.
- ANRI ANŽUJSKI**, *v.* ANRI III.
- ANRI BURBONSKI**, ili **DE BURBON**, *v.* ANRI IV.
- ANRI OD NAVARE**, ili **NAVARSKI**, *v.* ANRI IV.
- ANRI ORLEANSKI** (HENRI D'ORLÉANS), *v.* ANRI II.
- ANRIJETA ENGLSKA** (HENRIETTE D'ANGLETERRE), supruga Filipa Orleanskog, brata kralja Luja XIV, sestra engleskog kralja Čarlsa II, uzgredno spomenuta ovde ona će biti tema posebnog razmatranja u Knjizi II ove studije: 144.
- ANRIJETA-MARIJA FRANCUSKA** (HENRIETTE-MARIE DE FRANCE), kćerka francuskog kralja Anrija IV i Marije de Mediči, sestra kralja Luja XIII, supruga engleskog kralja Čarlsa I, majka Anrijete Engleske udate za svog brata od ujaka Filipa Orleanskog, brata kralja Luja XIV: 144.
- ANTONIJE, MARKO** (MARCUS ANTONIUS), rimski državnik i vojskovođa, Cezarov kvestor (zamenik konzula), učesnik Galskog rata: 37.
- ANTRAGE, LEPI** (LE BEL ANTRAGUET, CHARLES DE BALZAC D'ENTRAGUES, BARON DE DUNES), ljubavnik Margarite de Valoa: 273.
- APOLINER, GIJOM** (GUILLAUME APOLLINAIRE), francuski pesnik na početku 20. veka, umro od španske groznice 1918. godine u trideset osmoj godini života, u ovoj knjizi se pominje povodom policijske istrage iz 1911. godine u vezi s ukradenom Da Vinčijevom slikom „Mona Liza” u Luuvru: 219.
- ARIOVIST** (ARIOVISTUS), germanski vođa, neprijatelj Julija Cezara u Galiji: 30–32 *passim*.
- ARNUL** (ARNOUL DE REIMS), nezakoniti sin karolinškog vladara Lotara iz druge polovine 10. veka, a kojeg je

Hugo Kapet postavio za nadbiskupa u Remsu posle Adalberona: 84.

ARTUR I OD BRETANJE (ARTHUR IER DE BRETAGNE), sin Gofroe II Bretonskog, time i unuk Alienore Akvitanске i Henrija II Plantageneta, brat od strica Jovana bez Zemlje s kojim se sporio oko engleskog prestola nakon smrti Ričarda I zvanog Lavlje Srce: 93 *passim*, 97, 131.

ATILA HUNSKI (ATTILA LE HUN, *lat.* ATILA REX HUNNORUM), zvani Bič Božji (FLAGELLUM DEI), ratni vođa koji je s monoglskim konjanicima upao u Galiju i došao do Orleana, 451. godine: 59 *fn.* 19, 65 *fn.* 27.

AUSONIJE (DECIUS MAGNUS AUSONIUS), latinski pesnik galskog porekla iz 4. veka koji je opevao zavičajni Bordo: 48.

B

BAIF, ŽAN-ANTOAN (JEAN-ANTOINE BAÏF), francuski renesansni pesnik, član Plejade: 227, 228.

BARZIZA, GASPARINO (GASPARINO BARZIZZA), italijanski humanista čija su *Pisma (Epistolae)* na latinskom jeziku prva štampana knjiga u Francuskoj, 1470. godine, a koja je služila kao priručnik za učenje latinskog jezika: 212.

BEDFORD, DŽON (JOHN OF LANCASTER, 1ST DUKE OF BEDFORD), engleski vojvoda, namesnik na dvoru za maletstva Henrija VI koji se zvanično nazivao kraljem Engleske i Francuske, a protiv kojeg je Jovanka Orleanka povelala rat za oslobođenje Francuske: 175, 176.

BELO, REMI (RÉMY BELLEAU), francuski renesansni pesnik, član pesničke grupe Plejada: 227.

BELŽ, ŽAN LEMER DE (JEAN LEMAIRE DE BELGES), autor pseudoistorije o trojanskom poreklu Francuza, što je preuzeta Pseudo-Fredegarova legenda koju je obradio u prozi i u tri knjige pod naslovom *Slavljenje Galije i jedinstvenost Troje (Illustration de Gaule et singularité de Troie, 1511–1512)*: 62 *passim*.

BERANŽERA NAVARSKA (BERANGÈRE DE NAVARRE), kćerka navarskog kralja Sanča VI od Navare (Sancho Garcés VI), supruga engleskog kralja Ričarda I od 1191. godine: 142.

BERI, ŽAN DE, v. ŽAN DE BERI, ili OD BERIJA.

BERKORIJE, PETAR (PIERRE BERSUIRE, *lat.* PETRUS BERCORIUS), prevodilac iz vremena francuskog kralja Žana II Dobrog, jedan od prvih poznatih francuskih prevodilaca s latinskog jezika, u poslednjoj trećini 14. veka: 187.

BERNAR, KLOD (CLAUDE BERNARD), lekar, fiziolog koji je 1848. godine nagrađen za otkriće digestivne funkcije pankreasa, profesor na Koležu de Frans od 1855. godine: 220, 220 *fn.* 133.

BERNAR OD KLERVOA (BERNARD DE CLAIRVAUX), duhovnik, prvi opat u Klervou od 1115. godine, papski savetnik, od 1144. godine zagovarao Drugi krstaški pohod: 96, 106, 122.

BERNAR VII OD ARMANJAKA, v. D'ARMANJAK, BERNAR VII.

BERTELO, MARSELEN (MARCELLIN BERTHELOT), hemičar i biolog, učesnik Francusko-pruskog rata 1870. godine,

- političar, njegovo ime nosi ulica u kojoj je danas Kolež de Frans: 220, 220 *fn.* 135.
- BIDE, GIJOM** (GUILLAUME BUDÉ), francuski renesansni humanista, bibliotekar kralja Fransoa I, inicirao osnivanje Koleža kraljevih lektora 1530. godine, ustanove koja se danas zove Kolež de Frans: 219, 221, 225, 226.
- BIJE, BARTELEMI** (BARTHÉLEMY BUYER), pravnik i trgovac, osnovao prvu štampariju u Lionu 1473. godine: 212.
- BINE, KLOD** (CLAUDE BINET), prvi Ronsarov biograf, 1586. godine načinio popis članova pesničke grupe Plejada: 228.
- BIRON, ŠARL DE GONTO, VOJVODA DE** (CHARLES DE GONTAUT, DUC DE BIRON), maršal u službi francuskog kralja Anrija IV, pogubljen 1602. godine zbog izdaje: 268.
- BIZBEK, OŽJE ŽIZLEN DE** (OGIER GHISELIN DE BUSBECQ), humanista, botaničar i diplomata, u službi nekoliko vladara Svetog rimskog carstva, izvestilac cara Rudolfa II Habzburškog o skandalu na dvoru Valoa kada je kralj Anri III javno osramotio sestru Margaritu de Valoa zbog brojnih ljubavnika i oterao je s dvora: 280.
- BODUEN IX OD FLANDRIJE** (BAUDOUIN DE FLANDRE ET DE HAINAUT, aussi BAUDOUIN DE CONSTANTINOPLE), grof Flandrije od 1194. do 1205. pod imenom Boduen IX, grof Enoa od 1195. do 1204. pod imenom Boduen VI, jedan od predvodnika Četvrtog krstaškog rata, od 1202–1204. godine, car Konstatinopolja od 1204. do 1205. godine pod imenom Boduen I: 97.
- BOKAČO, ĐOVANI** (GIOVANNI BOCACCIO), italijanski renesansni autor, ovde se pominje prvi prevod njegovog *Dekameron*a na francuski jezik: 188.
- BONAPARTA**, *v.* NAPOLEON BONAPARTA.
- BONIFACIJE, SVETI** (SAINT BONIFACE), biskup koji je ceremonijalno proglasio Pipina Malog za kralja Franačka: 69.
- BONIFACIJE DE MONFERAT** (BONIFACE DE MONTFERRAT, *it.* BONIFACIO DEL MONFERRATO), markiz Monferrata od 1192. do 1207. i kralj Solunske kraljevine od 1205. do 1207. godine, jedan od predvodnika Četvrtog krstaškog rata, 1202–1204. godine: 97.
- BONIFACIJE VIII** (*lat.* BONIFATIUS VIII), papa od 1294. do 1303. godine, ovde se pominje u vezi sa sukobom s francuskim kraljem Filipom IV Lepim: 104.
- BOPREO, ANRI BURBONSKI, MARKIZ DE** (MARQUIS DE BEAUPRÉAU, HENRI DE BOURBON), sin Karla Burbonskog princa od La Roša na Jonu, dečak u priči iz sećanja na detinjstvo Margarite de Valoa, nastradao u lovu u trinaestoj godini života: 273.
- BOŽE, ANA DE**, ili **ANA OD BOŽEA** (ANNE DE BEAUJEU), kćerka francuskog kralja Luja XI i Šarlote Savojske, udata za Pjera od Božea kad joj je bilo dvanaest godina, posle očeve smrti regentkinja Francuske od 1483. do 1491. godine za maloletstva njenog brata Karla VIII: 204, 208.

BOŽE, PJER DE, ili **PJER OD BOŽEA** (PIERRE DE BEAUJEU), naslednik poseda Burbona koji se 1474. godine oženio kćerkom francuskog kralja Luja XI, Anom od Božea: 204.

BLANDINA (BLANDINE), ranohrišćanska galska mučenica pogubljena u Lionu 177. godine: 58.

BLANŠA D'ARTOA (BLANCHE D'ARTOIS), supruga francuskog kralja Karla IV Lepog, zatočena zbog preljube, završila zemaljski život u manastiru: 164, 165.

BLANŠA OD KASTILJE (BLANCHE DE CASTILLE), unuka Alienore Akvitanke i Henrija II Plantageneta, supruga francuskog kralja Luja VIII, majka Luja IX, ugušila je seljačku pobunu zvanu pastirska žakerija 1251. godine: 98.

BRISONE, GIJOM (GUILLAUME BRICONNET), sveštenik, pokrenuo crkvenu reformatorsku misiju u svojoj eparhiji u Mou (Meaux), u trećoj deceniji 16. veka, otvorio štampariju i objavljivao prevode iz Biblije i komentare Lefevra d'Étapla, duhovnik Margarite Angulemske, sestra kralja Fransoa I, politički primoran da se odrekne protestantske *jerese*; ne mešati ga s njegovim ocem istog imena, a koji je bio kardinal u Sen-Malou, potom nadbiskup u Remsu: 246.

BUGR, *v.* LE BUGR, ROBER.

BUJONSKI, GODFRID, *v.* GODFRID BUJONSKI.

BURBONSKI, KARDINAL KARLO (CARDINAL CHARLES DE BOURBON), kandidat kojeg je za francuski presto kandidovala Sveta liga predvođena

Anrijem de Gizom u ratu s Anrijem III, stric Anrija od Navare koji će kasnije postati francuski kralj Anri IV: 258, 261.

BURBONSKI, KARLO (CHARLES DE BOURBON, PRINCE DE LA ROCHE-SUR-YON), princ od La Roša na Jonu, otac markiza de Bopreoa iz sećanja na detinjstvo Margarite de Valoa: 273–274.

BUŠAR, ALEN (ALAIN BOUCHART), bretonski istoričar na dvoru Ane Bretonske krajem 15. veka: 211.

C

CEZAR, GAJ JULIJE (CAIUS IULIUS CAESAR), rimski vojskovođa koji je pokorio Galiju i ostavio *Zapise o Galskom ratu* (*Commentarii de Bellō Gallicō*): 23, 25, 30–45 *passim*, 46, 52, 52 *fn.* 14, 187, 189, 189 *fn.* 109.

CICERON (MARCUS TULLIUS CICERO), rimski filosof, državnik, književnik i besednik iz 1. veka pre nove ere, pominje se u ovoj knjizi u vezi s francuskim humanistima koji su ga prevodili, izučavali, i predavali njegovo besedništvo na univerzitetu: 38, 50, 72, 187–188 *passim*, 212, 226, 230.

CIT, GAJ FUFIJE (CAIUS FUFIUS CIT), Cezarov intendant u Rimskoj pokrajini (južnoj Galiji) kojeg su Gali ubili 52. godine pre nove ere: 33.

CRNI KNEZ, *v.* EDVARD CRNI KNEZ.

Č

ČARLS I (CHARLES I OF ENGLAND), vladar iz dinastije Stjuart, kralj Engleske, Škotske i Irske od 1624. do 1649. godine, pogubljen nakon poraza u

građanskom ratu koji je protiv nje-
ga poveo Oliver Kromvel; suprug
Anrijeta-Marije, kćerke francuskog
kralja Anrija IV i Marije de Mediči:
143–144.

ČARLS II (CHARLES II OF ENGLAND),
sin engleskog kralja Čarlsa I kojeg
je pogubio Oliver Kromvel i dikta-
torski vladao kao Lord Protektor;
kralj Engleske, Škotske i Irske tek
nakon Kromvelovog pada, od 1660.
do 1685. godine, po majci unuk
francuskog kralja Anrija IV: 144.

Ć

--

D

DAGOBERT I (DAGOBERT IER), franački
vladar iz dinastije Merovinga, kralj
Austrazije (severoistok današnje
Francuske) od 623. do 632. godine,
kralj Franaka od 629. do 639. go-
dine, u 18. veku je ispevana šaljiva
pesma *Dobri kralj Dagobert* (*Le
bon roi Dagobert*): 63, 66, 67 *pas-
sim*, 68.

D'AMBOAZ, LUJ DE KLERMON BISI
(LOUIS DE CLERMONT BUSSY D'AM-
BOISE), poverenik francuskog kralja
Anrija III, zatim njegov neprijatelj; lju-
bavnik Margarite de Valoa: 272, 279.

D'ANUNCIO, GABRIELE (GABRIELE
D'ANNUNZIO), italijanski pisac koji je
na kraju 19. veka javno pozivao da se
ukrade Da Vinčijeva „Mona Liza” iz
Luvra i da se vrati Italijanama: 219.

DANTON, ŽORŽ ŽAK (GEORGES
JACQUES DANTON), revolucionar i
političar iz doba Francuske revolu-

cije, giljotiniran 1794. godine, ovde
se pominje u vezi s izrekom „istina,
opora istina” koju je romansijer
Stendal stavio za moto prvog dela
svog romana *Crveno i crno* (*Le
Rouge et le Noir*, 1830): 139.

D'ARK, ŽANA, v. ŽANA D'ARK.

D'ARMANJAK, BERNAR VII (BER-
NARD VII D'ARMAGNAC), tast Šarla
Orleanskog, po kojem će orleanci,
koji čine političku struju u sukobu
s burgonjcima, biti prozvani arman-
jaci: 173, 173 *fn.* 100, 184.

DA VINČI, LEONARDO (LEONARDO DA
VINCI), italijanski renesansni umet-
nik koji je poslednje tri godine živo-
ta proveo u službi francuskog kralja
Fransoa I kojem je ostavio platno
„Mona Liza”, a koje je postalo pre-
dmet kriminalne franko-italijanske
afere u godinama pre Prvog svets-
kog rata: 200, 219 *passim*.

DE GOL, ŠARL (CHARLES DE GAULLE),
vođa Francuskog komiteta za oslo-
bođenje Francuske u toku nemačke
okupacije u Drugom svetskom ratu,
predsednik Prelazne vlade nakon
rata do konstituisanja Četvrte re-
publike, prvi predsednik Pete repu-
blike, od 1959. do 1969. godine, u
ovoj knjizi se pominje u kontekstu
poluvekovnog nacionalnog mita o
De Golu a koji napada Aleksi Ženi
u svom romanu *Francusko umeće
ratovanja* (*L'art français de la
guerre*, 2011): 23, 24, 64 *fn.* 25.

**D'EPERNON, ŽAN-LUJ DE NOGARE
DE LA VALET** (JEAN-LOUIS DE NO-
GARET DE LA VALETTE, DUC D'ÉPER-
NON), bio u službi francuskog kralja
Anrija IV, u kraljevoj pratnji kada

- je ovaj ubijen u kočijama, 1610. godine: 266, 267, 268.
- D'ESTEN, ŽISKAR** (GISCARD D'ESTAING), predsednik Pete republike od 1974. do 1981. godine, ovde se pominje u vezi s političkom kampanjom iz 1989. godine kada se pozvao na Vercingetoriksa kao na oca francuske nacije: 54.
- DEVICA ORLEANSKA**, ili **IZ ORLEANA**, v. ŽANA D'ARK.
- DI BARTAS, SALIST** (SALUSTE DU BARTAS), pesnik na navarskom dvoru u Neraku u vreme kada je na njemu bila Margarita de Valoa, kao supruga Anrija od Navare čiji je štitonoša bio: 279.
- DI BELE, ŽOAŠEN** (JOACHIM DU BELLAY), francuski renesansni pesnik, potpisnik proglasa pesnika Plejade *Odbrana i veličanje francuskog jezika (Défense et illustration de la langue française, 1549)*: 227, 228, 230–231 *passim*.
- DIJANA OD POATJEA** (DIANE DE POTIERS), ljubavnica francuskog kralja Anrija II, dvadeset godina starija od njega, politički uticajna žena u vreme kraljevanja njenog ljubavnika, od 1547. do 1559. godine: 217, 218 *passim*.
- DIMA, ALEKSANDAR OTAC** (ALEXANDRE DUMAS PÈRE), francuski romansijer u 19. veku, napisao roman o događajima iz Vartolomejske noći, naslovljen *Kraljica Margo (La reine Margot, 1845)*: 272, 277.
- DINA, BARON OD**, v. ANTRAGE.
- DIODOR SA SICILIJE** (ΔΙΟΔΩΡΟΣ ΣΙΚΕΛΙΩΤΗΣ) helenistički hroničar iz 1. veka pre nove ere, ovde se pominje u vezi sa zapisima o Galima koje je dao u petoj knjizi svojih istorijskih hronika: 27.
- DIPLESI DE LIANKUR** (DUPLESSIS DE LIANCOURT), u službi francuskog kralja Anrija IV, bio u kraljevoj pratnji kada je ovaj ubijen u kočijama, 1610. godine: 266.
- DIPRA, ANTOAN** (ANTOINE DUPRAT), kancelar francuskog kralja Fransoa I od 1515. do 1535. godine: 214.
- DIPRA, GIJOM** (GUILLAUME DUPRAS), biskup u Klermonu, podržao delovanje jezuita u Francuskoj i poklonio im zgradu koja 1550. godine postaje Koleč de Klermon: 263.
- DI ŽARDEN, PJER** (PIERRE DU JARDIN), kapetan, otkrio kralju Anriju IV planove o atentatu na njega: 268 *passim*.
- D'OBIJAK, ŽAN** (JEAN DE LARD DE GALARD D'AUBIAC), drugi sin štitonoše Antoana de Biraka (Antoine de Lard de Galard, seigneur de Birac, d'Aubiac et de Beaulens); njegova sestra je bila pratilja Margarite de Valoa od 1583, a on se starao o Margaritinoj konjušnici, veruje se da je bio ljubavnik Margarite de Valoa i da je čak s njom dobio sina: 280, 281.
- D'OBINJE, AGRIPA** (AGRIPPA D'AUBIGNÉ), pesnik u sutonu francuske renesanse i saborac kralja Anrija IV u Verskim ratovima: 256, 279 *passim*, 283.
- D'OBINJI, OTAC** (PÈRE D'AUBIGNY), jezuita, svedok na suđenju Rava-jaku, ubici kralja Anrija IV, poricao na suđenju da je odranije poznavao ubicu: 267.

DOLE, ETJEN (ÉTIENNE DOLET), francuski renesansni humanista, filolog, izdavač, vodio poetičku polemiku s Erazmom, zadavljen i spaljen 1546. godine kao ateista i izdavač koji je štampao protestantske spise: 225, 226 *passim*.

DOMINICLJE (DOMINITIUS AHENOBARBUS), rimski konzul koji je od 120. godine pre nove ere administrativno organizovano Rimsku pokrajinu (Provincia Romana), današnji jug Francuske u pojasu od Nice do Tuluze: 45.

DOMINIK, SVETI (SAINT DOMINIQUE, šp. DOMINGO NUÑEZ DE GUZMÁN), osnivač Reda propovednika (Ordo Fratrum Prædicatorum) 1215. godine, a koji se po svom osnivaču zove i Dominikanski red, progovornik tzv. jeretika, nalagodavac prisilnog pokatoličenja katara na jugu Francuske: 100.

DORA, ŽAN (JEAN DORAT), francuski renesansni humanista, od 1547. godine upravnik u koležu Kokre u kom su se kod njega obrazovali Ronsar i Di Bele, od 1560. godine profesor grčkog jezika u Koležu kraljevih lekatora: 225, 227, 228, 228 *fn*. 143.

D'ORIJAK, GERBERT, v. GERBERT D'ORIJAK.

D'ORNANO, ALFONS (ALPHONSE D'ORNANO), maršal u službi francuskog kralja Anrija IV: 268.

DŽ

DŽON OD LANKAŠTRA (JOHN OF GAUNT, DUKE OF LANCASTER), engleski vojvoda, sin kralja Edvarda III, predvodio ratna razaranja i pustošenja u Normandiji 1356. godine, u epohi sukoba nazvanoj Stogodišnji rat: 170.

DŽOANA OD KENTA, GROFICA OD SOLZBERIJA (JOAN OF KENT, COUNTESS OF SALISBURY), kćerka grofa od Kenta, Edmonda od Vudstoka (polubrata engleskog kralja Edvarda II), po ocu unuka engleskog kralja Edvarda I i Margarite Francuske, grofica Kenta od 1352. do 1385, grofica Mana i Solzberija od 1344. do 1349. godine, u prvom braku s grofom od Kenta Tomasom Holandom, od 1340. do 1360, u drugom braku s grofom od Solzberija, od 1341. do 1349, ali je taj brak poništen jer nije bila razvedena od Tomasa Holanda, kojem se i vratila, u trećem braku s rođakom Edvardom Crnim Knezom, od 1361. do 1376. godine, s kojim će dobiti sina, budućeg kralja Ričarda II; dvorska miljenica engleskog kralja i svog krvnog rođaka i svekra Edvarda III s kojim je po glasinama imala nepriličnu vezu, a povodom toga je nastala anegdota na koju se odnosi rečenica koja će kasnije postati moto britanske monahije – *Honny soit qui mal y pense*: 156, 156 *fn*. 95.

D

ĐAKON, PAVLE (PAOLO DIACONO), duhovnik iz Pize koji je boravio na dvoru franačkog vladara Karla Velikog: 74.

E

EBER, ŠARL (CHARLES HÉBERT), bivši sekretar francuskog maršala Birona ubijenog 1602. godine zbog izdaje krune za vladavine Anrija IV, izbegao u Italiju gde je okupljao zavere-nike protiv kralja: 268.

EDVARD I (EDWARD I OF ENGLAND), kralj Engleske iz dinastije Plantagenet, od 1272. do 1307. godine,

- oženjen Margaritom Francuskom, kćerkom francuskog kralja Filipa III Hrabrog: 104, 142,
- EDVARD II** (EDWARD II OF ENGLAND), kralj Engleske iz dinastije Plantagenet, od 1307. do 1327. godine, oženjen Izabelom Francuskom, kćerkom francuskog kralja Filipa IV Lepog, a koja ga je zbacila s trona i potom ubila: 142, 143, 164, 166.
- EDVARD III** (EDWARD III OF ENGLAND), kralj Engleske iz dinastije Plantagenet, od 1327. do 1377. godine, sin Izabele Francuske, oženjen Filipom od Enoa, pokrenuo Stogodišnji rat protiv francuskog kralja Filipa VI de Valoa prvobitno zbog anektirane Gijene, a zatim je traživao i francusku krunu po pravu krvnog prvenstva, preko majke koja je sestra poslednjeg kralja iz dinastije Kapet: 139, 142, 143 *passim*, 156 *passim*, 157, 161, 166–170 *passim*, 171, 172 *passim*, 259.
- EDVARD IV** (EDWARD IV OF ENGLAND), kralj Engleske, koji je 1475. godine pristao na to da mu francuski kralj isplaćuje godišnju novčanu odštetu kako Englezi ne bi obnovili ratna neprijateljstva iz minulog Stogodišnjeg rata: 179, 203 *passim*.
- EDVARD CRNI KNEZ** (EDWARD THE BLACK PRINCE), princ od Velsa, najstariji sin engleskog kralja Edvarda III, učesnik borbi u Stogodišnjem ratu, pljaškao i pustošio pokrajine odane francuskom kralju Žanu II Dobrom, nosio crni oklop zbog kojeg su mu naknadno istoričari dodelili nadimak Crni Knez: 168, 170 *passim*, 171, 172.
- EDVARD ISPOVEDNIK** (EDWARD THE CONFESSOR), anglosaksonski kralj od 1042. do 1066. godine, njegovog naslednika je porazio Vilijam Osvajač i preuzeo engleski presto: 88.
- EDVARD OD VUDSTOKA, PRINC OD VELSA** U. EDVARD CRNI KNEZ.
- ENLEN, ŽAN** (JEAN HEYNLIN), profesor iz Štajna koji je s Gijomom Fišeom dopremio prvu štamparsku presu u Pariz 1469. godine: 212.
- ELEONORA HABZBURŠKA** (ÉLÉONORE DE HABSBOURG), portugalska kraljica udovica, sestra Karla V Habzburškog; kao prilika za brak bila je ulog u mirovnim pregovorima između francuskog kralja Fransoa I i cara Svetog rimskog carstva Karla V Habzburškog: 216.
- ELEONORA OD PROVANSE** (ÉLÉONORE DE PROVENCE), kćer grofa od Provanse, supruga engleskog kralja Henrija III od 1236. godine: 142.
- ELIGIJE, SVETI** (SAINT ÉLOI), biskup, upravnik državnog trezora za vladavine franačkog kralja Dagoberta I u drugoj četvrtini 7. veka, i on je opevan u satiričnoj pesmi *Dobri kralj Dagobert* (*Le bon roi Dagobert*) nastaloj u 18. veku: 67.
- ELIZABETA I** (ELISABETH I), vladarka iz dinastije Tjudor, kraljica Engleske i Irske od 1558. do 1603. godine, kćerka kralja Henrija VIII i Ane Bolen, dobila nadimak Kraljica Devica jer se nije udavala ni rađala decu, nesuđena supruga dvojice braće francuskog kralja Karla IX, najpre vojvode Anžujskog s kojim je pregovarala o veridbi 1570. godine, zatim vojvode od Alansona koji je u statu-

su kandidata za mladoženju bio od 1572. do 1581. godine: 143, 257 *fn.* 162, 277

ELIZABETA DE VALOA (ÉLISABETH DE VALOIS), kćerka francuskog kralja Anrija II, supruga španskog kralja Filipa II, umrla u dvadeset četvrtoj godini života, nakon porođaja 1568. godine: 218, 259, 273, 282.

ELOIZA (HÉLOÏSE), učenica čuvenog teologa Pjera Abelara u 12. veku i njegova ljubavnica s kojoj se tajno venčao: 106.

ERAZMO ROTERDAMSKI (ERASMUS ROTERDAMUS), renesansni humanista, svojim slobodoumljem uticao na reformatorski pokret u 16. veku i na francuske humaniste: 226 *passim*, 240 *passim*, 245, 246.

F

FERI, ŽIL (JULES FERRY), političar na početku Treće republike, ministar obrazovanja koji je uveo obavezno i besplatno školovanje u Francuskoj: 73.

FIJASTR, GIJOM (GUILLAUME FILLASTRE), rani humanista na burgonjskom dvoru u 15. veku: 189 *fn.* 108.

FILIP I (PHILIPPE IER), kralj Francuske iz dinastije Kapet, od 1060. do 1108. godine, sin kralja Anrija I i unuk Huga Kapeta: 90, 91 *passim*, 96.

FILIP II AVGUST (PHILIPPE II AUGUSTE), kralj Francuske iz dinastije Kapet, od 1180. do 1223. godine, saborac Ričarda I zvanog Lavlje Srce u Trećem krstaškom ratu, a potom njegov neprijatelj: 61, 81, 83 *fn.* 40, 91, 93–94 *passim*, 96 *passim*, 99, 101 *passim*, 103, 122, 131, 132,

133–134 *passim*, 138 *passim*, 156 *fn.* 97, 157.

FILIP II OD ŠPANIJE (FELIPE II DE ESPAÑA), kralj Španije, Napulja i Sicilije i vojvoda Burgundije, od 1556. do 1598. godine, sin cara Svetog rimskog carstva Karla V Habzburškog, oženjen princezom Elizabetom de Valoa, kćerkom francuskog kralja Anrija II: 140, 218, 259, 261, 277, 282.

FILIP II HRABRI (PHILIPPE II LE HARDI), burgonjski vojvoda od 1363. do 1404. godine, sin francuskog kralja Žana II Dobrog, brat kralja Karla V Mudrog, Luja Anžujskog i Žana od Berija: 170, 172, 173, 187.

FILIP III HRABRI (PHILIPPE III LE HARDI), kralj Francuske iz dinastije Kapet, od 1270. do 1285. godine: 103, 104, 142.

FILIP IV LEPI (PHILIPPE IV LE BEL), kralj Francuske iz dinastije Kapet, od 1285. do 1314. godine, ukinuo Red templara koji je optužio za finansijsku premoć u zemlji: 103, 103 *fn.* 57, 104 *passim*, 105, 123, 123 *fn.* 82, 139, 142, 164, 165, 166.

FILIP V VISOKI (PHILIPPE V LE LONG), kralj Francuske od iz dinastije Kapet, od 1316. do 1322. godine, sin kralja Filipa IV Lepog, i drugi od trojice braće koji su bili na prestolu a posle kojih se ugasila dinastija Kapet: 164, 165, 259.

FILIP VI DE VALOA (PHILIPPE VI DE VALOIS), prvi kralj iz dinastije Valoa, kralj Francuske od 1328. do 1350. godine, anektirao Gijenu i time ušao u politički spor s engleskim kraljem Edvardom III što je dovelo do poč-

- etka Stogodišnjeg rata: 139 *passim*, 161, 163, 164, 165, 166–168 *passim*, 169, 170.
- FILIP DOBRI** (PHILIPPE III DE BOURGOGNE, DIT PHILIPPE LE BON), burgonjski vojvoda od 1419. do 1467. godine, sin Jovana bez Straha, pružio utočište Luju XI kada se ovaj zaverio protiv oca, francuskog kralja Karla VII Pobednika: 180, 184, 189, 202 *passim*, 203.
- FILIP ĐAVO** (PHILIPPE LE DIABLE), normanski vojvoda, otac Vilijama Osvajača: 90.
- FILIPA OD ENOA** (PHILIPPA DE HAINAUT), kćerka grofa od Enoa, supruuga engleskog kralja Edvarda III od 1328. godine: 143, 169.
- FILIP ORLEANSKI** (PHILIPPE D'ORLÉANS, DIT MONSIEUR), brat francuskog kralja Luja XIV, muž Anrijete Engleske, sestre engleskog kralja Čarlsa II; biće tema razmatranja u posebnoj potpoglavlju u Knjizi II ove studije: 144, 163.
- FIŠE, GIJOM** (GUILLAUME FICHET), profesor koji je sa Žanom Enlenom dopremio prvu štamparsku presu u Pariz 1469. godine: 212.
- FRANSOA I** (FRANÇOIS IER), kralj Francuske iz porodične loze Valoa-Angulem, od 1515. do 1547. godine, za čije vladavine se vezuje humanistički pokret u Francuskoj, sin Lujze Savojske i Karla Angulemskog (unuka Luja I Orleanskog), brat Margarite Navarske: 137, 201, 206, 207, 210, 214–219 *passim*, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 246 *fn.* 154, 247 *passim*, 256, 259, 260, 262, 271 *passim*.
- FRANSOA II** (FRANÇOIS II), kralj Francuske iz dinastije Valoa (grana Angulem), od septembra 1559. do decembra 1560. godine, sin kralja Anrija II i Katarine de Mediči, prvi od trojice braće koji su bili na prestolu a posle kojih se ugasila dinastija Valoa: 140, 144, 257, 263, 273 *fn.* 176, 282.
- FRANSOA ANGULEMSKI** (FRANÇOIS D'ANGOULÊME), stariji sin francuskog kralja Fransoa I, proveo četiri godine u španskom zatočeništvu umesto oca, šest godina po oslobođenju umro, 1536. godine: 217.
- FRANSOA ANŽUJSKI**, *v.* FRANSOA D'ALANSON, ili OD ALANSONA.
- FRANSOA II OD BRETANJE** (FRANÇOIS II DE BRETAGNE), bretonski vojvoda od 1458. do 1488. godine, otac Ane Bretonske koja je od njega nasledila vojvodski presto: 208.
- FRANSOA D'ALANSON**, ili **OD ALANSONA** (FRANÇOIS D'ALENÇON), najmlađi brat dvojice francuskih kraljeva, Karla IX i Anrija III, kršteno ime Erkil (ili Herkul) promenio u Fransoa kada je umro njegov nastariji brat Fransoa II koji je kraljevao svega petnaest meseci, titulu vojvode od Alansona zamenio titulom vojvode Anžujskog kada je njegov brat Anri III postao kralj Francuske 1574. godine, umro je u 29. godini života: 257, 258, 273, 276 *passim*, 279, 280, 282.
- FREDEGAR** (FRÉDÉGAIRE, *st. fran.* FREDEGAR), autorski mu se pripisuje pseudoistorija iz 706. godine koja se bavi mitskim poreklom Franaka: 62 *passim*.
- FRIDRIH II** (*nem.* FRIEDRICH II.), car Svetog rimskog carstva od 1215.

do 1250. godine, predvodio Šesti krstaški rat: 97.

FRIDRIH BARBAROSA (*nem.* FRIEDRICH I., BARBAROSSA), car Svetog rimskog carstva od 1155. do 1190. godine, predvodnik Trećeg krstaškog rata s francuskim kraljem Filipom II Avgustom i engleskim kraljem Ričardom I, utopio se u reci: 92, 96, 156 *fn.* 97.

FORŽE DE FREN, PJer (PIERRE FORGER DE FRESNES), savetnik francuskog kralja Anrija IV i redaktor Nantskog edikta iz 1598. godine kojim su okončani verski ratovi: 251.

FUFIJE CIT, *v.* CIT, GAJ FUFUJE.

G

GAJ JULIJE CEZAR, *v.* CEZAR, GAJ JULIJE.

GASPAREN OD BERGAMA, *v.* BARZIZA, GASPARINO.

GAVESTON, PIRS (PIERS GAVESTON), gaskonjski vitez, miljenik engleskog kralja Edvarda II s kojim je bio u emotivnoj vezi, što je i tema filma *Edvard II* Dereka Džarmana iz 1991. godine, prema pozorišnoj predstavi Šekspirovog savremenika Kristofera Marloa: 142.

GEORG POBOŽNI (GEORG DER FROMME VON BRANDENBURG-ANSBACH), nemački vojvoda koji je prihvatio Luterovu reformaciju: 238.

GENOVEVA, SVETA (SAINTE GENEVÈVE), svetica iz druge polovine 5. veka, branila Luteciju od opsade franačkog kralja Hilderiha I, kasnije proglašena za zaštitnicu grada Pariza: 65, 65 *fn.* 27.

GERBERT D'ORIJAK (GERBERT D'AURILLAC), najpre sekretar nadbiskupa u Remsu Adalberona i učitelj Hugovog sina Roberta Pobožnog, zatim sekretar kralja Huga Kapeta i po kraljevoj volji nadbiskup u Remsu, zatim učitelj cara Svetog rimskog carstva Otona III, na kraju papa pod imenom Silvestar II (Silvester II), od 999. do 1003. godine: 84.

GIJOM IX AKVITANSKI (GUILLAUME IX D'AQUITAINE), prvi poznati pesnik trubadur, deda Alienore Akvitanske: 129, 130.

GIJOM X OD AKVITANIJE, ili **AKVITANSKI** (GUILLAUME X D'AQUITAINE), vojvoda Akvitanije od 1126. do 1137. godine, otac Alienore Akvitanske koja ga je nasledila: 91, 129.

GIJOM OSVAJAČ, *v.* VILIJAM OSVAJAČ.

GIJOM POBOŽNI (GUILLAUME LE PIEUX D'AQUITAINE), osnovao opatiju Klini 910. godine koja je postala uzor manastirske svetosti: 106.

GINJAR, ŽAN (JEAN GUIGNARD), jezuita rodом iz Šartra, bibliotekar u koležu Klermon, obešen na trgu Grev u Parizu 1595. godine kao saučesnik Žana Šatela u pokušaju ubistva kralja Anrija IV: 265, 269.

GIZ, ANRI DE (HENRI DE GUISE), predvodnik Svete lige koja je ratovala protiv francuskog kralja Anrija III i potom protiv Anrija IV, sin Fransoa de Giza, predvodnika katoličke strane na početku Verskih ratova od 1562. godine, jedan od čuvenih ljubavnika Margarite de Valoa: 250 *fn.* 155, 258–260 *passim*, 261, 263, 265, 272, 274–275 *passim*, 276, 277, 278, 280, 281.

- GIZ, FRANSOA DE** (FRANÇOIS DE GUISE), vojvoda, jedan od trojice glavnih predvodnika katoličkog klana na početku Verskih ratova od 1562. godine, otac Anrija de Giza: 248 *passim*, 249, 251.
- GODFRID** (ili **GODFROA**) **BUJONSKI** (GODEFROY DE BOUILLON), jedan od vođa u Prvom krstaškom ratu, predvodio tzv. plemićki krstaški pohod 1097. godine: 96.
- GODFRID** (ili **ŽOFROA**) **II OD BRETANJE** (GEOFFROY II DE BRETAGNE), sin engleskog kralja Henrija II Plantageneta i Alienore Akvitanske, vojvoda Bretanje od 1181. do 1186. godine: 93, 132, 133, 134.
- GOGEN, ROBER** (ROBERT GAUGUIN), prevodilac Cezarovih *Zapisa o Galskom ratu* 1485. godine za francuskog kralja Karla VIII: 189 *fn.* 109.
- GONTERI** (GONThERI), jezuita, propovednik koji je držao provokativne propovedi na račun francuskog kralja Anrija IV neposredno pre nego što je ovaj ubijen 1610. godine: 267.
- GONTJE** (GONTIER), jezuita, propovednik koji je za govornicom vređao francuskog kralja Anrija IV: 268.
- GONTRAN** (GONTRAN), sin franačkog kralja Hlotara I, kralj Burgonje i Pariza od 584. do 592. godine: 66.
- GOSINI, RENE** (RENÉ GOSCINNY), pisac teksta za stripove *Asteriks* (*Astérix*) i *Talični Tom* (*Lucky Luke*) i ilustrirane priče *Mali Nikola* (*Le Petit Nicolas*): 23.
- GRACIJAN** (FLAVIUS GRATIANUS AUGUSTUS), rimski car s čijim je dolaskom na presto zabranjeno ispovedanje paganstva, 378. godine: 58.
- GRGUR IZ TURA** (GRÉGOIRE DE TOURS), biskup u Turu u 6. veku, napisao *Deset knjiga iz istorije* (*Decem libros historiarum*) oko 572–574. godine, delo kasnije preimenovano u *Istorija Franaka* (*Historia Francorum*): 63–64 *fn.* 22,
- GRGUR VII** (GREGORIUS VII), papa od 1073. do 1085. godine, vitezoveje proglasio za vazale svetog Petra, tj. borbe za odbranu hrišćanstva: 115.
- GULI, NIKOLA** (NICOLAS GOULU), profesor starogrčkog jezika na Koležu kraljevih lektora od 1567. godine: 222.
- GUTENBERG, JOHAN** (JOHANNES GUTENBERG), pronalazač štamparske prese s pokretnim slovima u Evropi u 15. veku, budući da je u Kini taj izum postojao još u 11. veku: 211 *fn.* 123, 213, 214, 214 *fn.* 127, 235, 235 *fn.* 148, 239.
- ## H
- HAROLD GODVINSON** (HAROLD GODWINSON, *staroeng.* HAROLD GÖDWINES SUNU), kralj Engleske sredinom 11. veka, poslednji anglosaksonski kralj, Vilijam Osvajač ga je svrgnuo s trona i ubio posle bitke kod Hejstingsa, 1066. godine: 89.
- HARUN EL RAŠID** (HĀRŪN AL-RASHĪD, *arap.* ديشرل انوراه), vladar abasidskog kalifata od 786. do 809. godine, savremenik Karla Velikog s kojim je održavao diplomatske veze, književno ušao u arapske pripovesti *Hiljadu i jedna noć*: 107 *fn.* 60, 196.
- HEJLIN, JOHAN**, v. ENLEN, ŽAN.

HENRI II PLANTAGENET (HENRY II OF ENGLAND), kralj Engleske od 1154. do 1189. godine, suprug Alienore Akvitanske, otac Ričarda I zvanog Lavlje Srce i Jovana bez Zemlje: 81, 92 *passim*, 97, 130, 131, 132 *passim*, 133, 134, 141, 142 *passim*, 166, 186.

HENRI III (HENRY III OF ENGLAND), kralj Engleske, gospodar Irske i vojvoda Akvitanije, od 1216. do 1272. godine, sin Jovana bez Zemlje i Izabele Angulemske, oženjen Eleonorom od Provanse od 1236. godine: 94, 102, 142.

HENRI IV (HENRY IV OF ENGLAND), vladar iz porodice Lankastra, kralj Engleske i gospodar Irske i navodni kralj Francuske, od 1399. do 1413. godine, suprug Žane Navarske, prvi kralj kojem je engleski jezik maternji, jer su njegovi prethodnici na tronu govorili starofrancuski: 143, 157, 172, 172 *passim*, 173, 174 *fn.* 101, 174.

HENRI V (HENRY V OF ENGLAND), kralj Engleske i gospodar Irske i navodni kralj Francuske, od 1413. do 1422. godine, oženjen Katarinom de Valoa, kćerkom francuskog kralja Karla VI Ludog, započeo drugu fazu Stogodišnjeg rata, prvi engleski kralj koji je koristio engleski jezik u diplomatskim kontaktima, budući da su njegovi prethodnici na tronu koristili starofrancuski: 143, 157, 158, 174, 174 *fn.* 101, 175, 184.

HENRI VI (HENRY VI OF ENGLAND), kralj Engleske i gospodar Irske, od 1422. do 1461. godine, i navodni kralj Francuske od 1422. do 1461. godine, sin Katarine de Valoa i

Henrija V, psihičku poremećenost nasledio od dede – francuskog kralja Karla VI Ludog: 141, 143, 176, 177, 179, 203.

HENRI VIII (HENRY VIII), kralj Engleske i gospodar Irske i navodni kralj Francuske, od 1509. do 1547. godine, s njim je diplomatske pregovore vodila Lujza Savojska, majka francuskog kralja Fransoa I: 144, 216, 236 *fn.* 149, 246 *fn.* 154.

HENRI MLADI KRALJ (HENRY THE YOUNG KING), sin Henrija II Plantegeneta i Alienore Akvitanske, suvladalac Engleske – s ocem delio presto od 1170. do 1183. godine: 92, 142.

HERAKLIJE (FLAVIUS HERACLIUS AUGUSTUS), vizantijski car od 610. do 641. godine, sklopio savez s franačkim vladarem Dagobertom I: 67.

HILDEBERT (CHILDEBERT), jedan od četvorice sinova franačkog kralja Hlodoveha I (Klovisa), kralj regije od Pariza do Loare, od 511. do 558. godine: 66.

HILDERIH I (CHILDÉRIC, IER, *st. fran.* HILDIRÍK), prvi istorijski poznati franački vladar, kralj salijskih Franaka u drugoj polovini 5. veka, do svoje smrti 481. godine, otac Hlodoveha I (Klovisa): 63, 63 *fn.* 22.

HILPERIH I (CHILPÉRIC IER), sin franačkog vladara Hlotara I, kralj Soasona (Soissons) od 561. do 584. godine: 66.

HLODOVEH I, ili **KLOVIS** (CLOVIS IER, *st. fran.* HLŌDOWIG), franački vladar s kojim počinje poznata istorija

- franačke države, kralj Franaka od 481. do 511. godine: 25, 53, 60, 63, 63 *fn.* 22, 64–66 *passim*, 81, 83, 259.
- HLOTAR I** (CLOTAIRE IER, *st. fran.* CHLOTOCHAR ili HLOTHAR), sin franačkog kralja Hlodoveha I (Klovisa), kralj Soasona od 511, Orleana od 524, Pariza od 558. godine, a kralj svih Franaka od 558. do 561. godine: 66 *passim*.
- HLOTAR II** (CLOTAIRE II, *st. fran.* CHLOTOCHAR ili HLOTHAR), kralj Neustrazije (severozapad današnje Francuske) od 584. do 629. godine, nakon smrti svoje braće ujedinio franačku kraljevinu 613. godine: 66, 67.
- HUGO X OD LIZINJANA** (HUGUES X DE LUSIGNAN), starofrancuski velikaš, uticajni baron u prvoj polovini 13. veka, drugi suprug Izabele Angulemske: 93.
- HUGO KAPET** (HUGUES CAPET), prvi kralj iz dinastije Kapet, od 987. do 996. godine, došao na presto na osnovu glasanja na izornoj skupštini velikaša, a ne kao krvni srodnik poslednjeg vladara iz dinastije Karolinga: 25, 59, 80, 81–84 *passim*, 85, 91, 93.
- HUGO VELIKI** (HUGUES LE GRAND), franački vojvoda, otac Huga Kape-
ta: 82.
- HUGO OD VERMANDOA** (HUGUES DE VERMANDOIS), sin francuskog kralja Anrija I, brat kralja Filipa I, učesnik Prvog krstaškog rata: 96.
- HUS, JAN** (JAN HUS), češki teolog spaljen na lomači 1415. godine zbog tzv. jeresi, smatra se pretečom reformacije: 236, 236 *fn.* 149.
- I**
- IDERZO, ALBER** (ALBERT UDERZO), strip-crtač u serijalu *Asteriks (Astérix)*: 23.
- IRINEJ, SVETI** (SAINT IRÉNÉE), prvi poznati hrišćanski teolog u Galiji: 58.
- IZABELA ANGULEMSKA** (ISABELLE D'ANGOULÊME), kćerka angulemskog grofa Ademara (Aymar Taillefer), najpre, od svoje dvanaeste godine života, supruga engleskog kralja Jovana bez Zemlje, od 1200. do 1216, a od 1220. godine udata za Huga X od Lizinjana, majka engleskog kralja Henrija III: 142.
- IZABELA AUSTRIJSKA** (ISABEL DE AUSTRIA), kćerka španskog kralja Filipa II i francuske princeze Elizabete de Valoa; preko nje kao svoje kćeri kralj Španije je pretendovao na francusku krunu nakon kraja dinastije Valoa: 259, 260, 161.
- IZABELA DE VALOA** (ISABELLE DE VALOIS), kćerka francuskog kralja Karla VI Ludog i Izabele Bavarske, supruga engleskog kralja Ričarda II od 1396. godine, što znači da je venčana kad joj je bilo sedam godina; postala udovica tri godine kasnije, a 1407. se udala za brata od strica Šarla Orleanskog, i posle porođaja umrla, u dvadesetoj godini života, 1409. godine: 143, 171, 173, 184, 184 *fn.* 104.
- IZABELA FRANCUSKA** (ISABÈLE DE FRANCE), kćerka francuskog kralja Filipa IV Lepog, do 1308. godine supruga engleskog kralja Edvarda II kojeg je svrgnula s prestola uz pomoć ljubavnika barona Mortimera

1327. godine i potom ga ubila: 142, 143, 164, 166 *passim*.

IZABELA PORTUGALSKA (ISABELLE DE PORTUGAL), kćerka kralja Žoaa I (João I de Portugal) i Filipe od Lankastra (Philippa de Lancastre), vojvotkinja od Burgonje, 1430. godine udala se za burgonjskog vojvodu Filipa Dobrog: 189.

J

JAKOV OD VARACE (JACQUES DE VORAGINE, *it.* GIACOMO DA VARAZZE), italijanski duhovnik u 13. veku, nadbiskup u Đenovi, priključio se Redu propovednika svetog Dominika, proglašen za sveca 1816. godine, priredio zbirku životopisa hrišćanskih mučenika (*Legenda aurea*, 1261–1266), čije francusko izdanje u Lionu iz 1476. godine slovi za prvu štampanu knjigu na francuskom jeziku: 212.

JOLANDA ARAGONSKA (YOLANDE D'ARAGON), majka Renea I Anžusjskog, kralja Napulja, vojvode Anžua, Bara i Lorene i grofa od Provanse; majka Marije Anžuske udate za francuskog kralja Karla VII Pobjednika, time i baka kralja Luja XI; u ovoj knjizi se pominje kao tašta francuskog kralja Karla VII Pobjednika i lik u filmskoj fikciji Lika Besona *Glasnik: priča o Jovanki Orleanke* (*The Messenger: The Story of Joan of Arc*, 1999): 178.

JOVAN BEZ ZEMLJE (JOHN LACKLAND), sin Henrija II Plantageneta i Alienore Akvitanske, vladao posle Ričarda I zvanog Lavlje Srce, kralj Engleske, gospodar Irske, vo-

jvoda Normandije i Akvitanije, od 1199. do 1216. godine: 93–94 *passim*, 96, 97 *passim*, 131, 132, 133, 142,

JOVAN NEUSTRAŠIVI (JEAN SANS PEUR), sin burgonjskog vojvode Filipa II Hrabrog; ubio je Luja Orleanskog 1407. godine, čime je započeo građanski rat između dve političke struje, burgonjaca i orleanaca: 173, 174 *passim*, 184, 202, 202 *fn.* 118.

JOVAN PAVLE II (IOANNES PAULUS II), papa od 1978. do 2005. godine, u franačkom kralju Hlodovehu I video je prvoborca rimske apostolske crkve: 64 *fn.* 25.

JOVANKA ORLEANKA (JEANNE D'ARC), *v.* ŽANA D'ARK.

JUDITA BAVARSKA (JUDITH DE BAVIÈRE), druga supruga franačkog vladara Luja Pobožnog, majka Karla II Čelavog: 78.

JULIJE CEZAR, *v.* CEZAR, GAJ JULIJE.

K

KALVIN, ŽAN (JEAN CALVIN), začetnik protestantske crkve u Francuskoj: 226, 235–236 *passim*, 242–245 *passim*, 247, 248, 264.

KAMPANIJE, LORENCIJE (LAURENT DE PREMIERFAIT), jedan od petorice preteča francuskog humanizma na kraju 14. i početkom 15. veka: 188.

KARIBERT I (CARIBERT, *st. fran.* HARIBERT), sin franačkog vladara Hlotara I, kralj Pariza od 561. do 567. godine: 66.

KARLO II ČELAVI (CHARLES II LE CHAUVE), sin Luja Pobožnog i unuk

Karla Velikog, nakon podele Franačkog carstva na tri dela 843. godine dobio galo-romanske teritorije, tj. zapadnu Franačku: 78 *passim*, 88 *fn.* 44, 161,

KARLO II DE, v. MAJEN, KARLO II DE.

KARLO II OD NAVARE (CHARLES II DE NAVARRE), navarski kralj, otac Žane Navarske koja se u ovoj knjizi pominje kao supruga engleskog kralja Henrija IV: 143.

KARLO IV LEPI (CHARLES IV LE BEL), kralj Francuske iz dinastije Kapet, od 1322. do 1328. godine, sin kralja Filipa IV Lepog, treći i ujedno poslednji od braće koji su bili na prestolu a posle kojih se ugasila dinastija Kapet: 139, 164–165 *passim*, 259, 271 *fn.* 172.

KARLO V HABZBURŠKI (CHARLES QUINT, šp. CARLOS I DE ESPAÑA Y V DEL SACRO IMPERIO ROMANO GERMANICO), kralj Španije od 1516. do 1556. godine pod imenom Karlos I, kralj Napulja, Sicilije i Jerusalima, vojvoda Burgundije, car Svetog rimskog carstva od 1519. do 1559. godine, a od pape priznat tek 1530. godine, u ratnom sukobu s francuskim kraljem Fransoaom I kojeg je i zatočio: 207, 210, 215–217 *passim*.

KARLO V MUDRI (CHARLES V LE SAGE), kralj Francuske iz dinastije Valoa, od 1364. do 1380. godine, osnovao Kraljevsku biblioteku, što je preteča Nacionalne biblioteke: 169, 171, 172, 185 *passim*, 187 *passim*, 190.

KARLO VI LUDI (CHARLES VI LE FOU), kralj Francuske iz dinastije Valoa, od 1380. do 1422. godine, polu-

deo, testamentom predao francuski presto svom zetu, engleskom kralju Henriju V: 143, 157, 158, 171, 172 *passim*, 173, 174, 179, 184, 186, 188 *passim*, 190, 191, 202 *fn.* 118, 209 *fn.* 122, 214.

KARLO VII POBEDNIK (CHARLES VII LE VICTORIEUX), kralj Francuske iz dinastije Valoa, od 1422. do 1461. godine, kojeg je Jovanka Orleanka odvela u Rems na sveto pomazanje za kralja, a onda i u borbu za oslobođenje Francuske od engleske okupacije: 143, 158, 170, 174, 175 *passim*, 177, 178 *passim*, 179, 180, 201, 202 *passim*, 218 *fn.* 131.

KARLO VIII (CHARLES VIII), kralj Francuske iz dinastije Valoa, od 1483. do 1498. godine, surpug Ane Bretonske, pokrenuo Italijanske ratove od 1494. godine: 189 *fn.* 109, 204, 205–206 *passim*, 208–209 *passim*, 210.

KARLO IX (CHARLES IX), kralj Francuske iz dinastije Valoa (grana Angulem), od 1560. do 1574. godine, sin kralja Anrija II i Katarine de Mediči, drugi od trojice braće koji su bili na prestolu a posle kojih se ugasila dinastija Valoa, kršteno ime Maksimilijan promenio u vladarsko ime Karlo IX: 140 *passim*, 232, 249 *passim*, 250 *fn.* 155, 251, 257, 264, 272, 273 *fn.* 176, 275, 277, 282.

KARLO X, v. ŠARL X.

KARLO DE BLOA (CHARLES DE BLOIS), pretendent na bretonski presto od 1341. godine, kojeg je podržala Francuska dok je Engleska podržala protivkandidata Žana od Bretanje, zvanog Žan II de Monfor: 168.

- KARLO DE VALOA** (CHARLES DE VALOIS), brat poslednjeg kralja iz dinastije Kapet, Karla IV Lepog; u ovoj knjizi se samo sporadično pominje kao otac francuskog kralja Filipa VI s kojim započinje vladarska dinastija Valoa: 155–156.
- KARLO OD DONJE LOTARINGIJE** (CHARLES DE BASSE-LOTHARINGIE, ou CHARLES DE LORRAINE), stric poslednjeg karolinškog vladara Luja V, pretendent na franački presto 987. godine: 82, 84.
- KARLO OD LORENE** (CHARLES DE LORRAINE), lorenski kardinal, brat Fransoe de Giza i stric Anrija de Giza, zaštitnik jezuita u Francuskoj, dobio od parlamenta 1559. godine dozvolu za obrazovni rad jezuita u Francuskoj: 263.
- KARLO MARTEL** (CHARLES MARTEL, *lat.* CAROLUS MARTELLUS), sin Pipina Starijeg, upravitelja Dvora, franački vojvoda od 718. do 741. godine, majordom Neustrazije (severozapad današnje Francuske) i Austrazije (severoistok današnje Francuske), i s pozicije majordoma (upravitelja Dvora) praktično je vladao Franačkom, koju je podelio između svojih dva sina, Karlomana i Pipina Malog: 66, 68–69 *passim*, 76, 77, 114.
- KARLO AKVITRANSKI**, *v.* KARLO II ČELAVI.
- KARLO SMELI** (CHARLES LE TÉMÉRAIRE), burgonjski vojvoda od 1467. do 1477. godine, okružen pesnicima, učenjacima i hroničarima: 189 *passim*, 203 *passim*, 204, 207, 208.
- KARLO VELIKI** (CHARLEMAGNE, ou CHARLES IER LE GRAND, *lat.* CAROLUS MAGNUS), kralj Franaka od 768. do 814. godine, car Zapada od 800. do 814. godine, koji je trebalo da obnovi Zapadno rimsko carstvo: 65 *fn.* 28, 66, 69, 70, 73, 70–77 *passim*, 81, 83, 86, 88 *fn.* 44, 94, 114 *passim*, 115, 116, 117, 119–120 *passim*, 128 *fn.* 89, 133, 159, 161, 196, 259.
- KARLOMAN** (CARLOMAN), franački vojvoda, stariji sin Karla Martela, majordom (upravnik Dvora) Austrazije (severoistok današnje Francuske) od 741. do 747. godine, zamonašio se i napustio položaj majordoma: 69.
- KARLOMAN I** (CARLOMAN IER), sin i naslednik Pipina Malog, brat Karla Velikog, kralj Franaka od 768. do 771. godine: 70.
- KARLOS I**, *v.* KARLO V HABZBURŠKI.
- KASTEL, ŽAN DE** (JEAN DE CASTEL), sin pesnikinje Kristine de Pizan, član Suda za ljubavna pitanja (Cour amoureuse) osnovanog 1401. godine da održava kurtoazni ideal savršene ljubavi: 190.
- KASTELNO, PJER** (PIERRE CASTELNAU), francuski državni namesnik za tulužansku regiju kojeg su ubili albižani 1208. godine ne pristavši na monarhističku nadležnost nad grofovijom Tuluzom, što je potom nagnalo papu da izda dekret kojim se započinje sveti rat protiv albižana: 100.
- KATARINA DE MEDIČI** (CATHERINE DE MÉDICIS), supruga francuskog kralja Anrija II, crna kraljica koja je ceo život nosila crninu za nastradalim mužem; odgovorna za Vartolomejsku noć u kojoj je izvršen pokolj hiljade protestanata: 140, 217 *passim*,

- 218, 248, 249–250 *passim*, 251, 256, 257, 261, 271, 272, 273, 273 *fn.* 176, 274–276 *passim*, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283.
- KATARINA DE VALOA** (CATHERINE DE VALOIS), kćerka francuskog kralja Karla VI Ludog, udata za engleskog kralja Henrija V po mirovnom ugovoru u gradu Troa iz 1420. godine kojim se i engleski monarh određuje za naslednika francuske krune: 143, 157, 174, 175, 179.
- KLAMANŽ, NIKOLA DE**, ili **NIKOLA OD KLAMANŽA** (NICOLAS DE CLAMANGES), jedan od petorice preteča francuskog humanizma na kraju 14. i početkom 15. veka: 188.
- KLAUDIJE** (TIBERIUS CLAUDIUS CAESAR AUGUSTUS GERMANICUS), rimski imperator za čije vladavine su Galo-Rimljani stekli pravo da se kandiduju za rimske senatore, od 48. godine nove ere: 46, 47.
- KLEMAN, ŽAK** (JACQUES CLÉMENT), dominikanski sveštenik, ubica francuskog kralja Anrija III 1589. godine: 261, 265 *passim*.
- KLERMON, ROBER DE** ili **ROBER OD KLERMONA** (ROBERT DE CLERMONT), brat francuskog kralja Luja IX u 13. veku, predak po muškoj liniji kralja Anrija IV u 16. veku, na osnovu čega je ovaj i dobio francusku krunu posle kraja dinastije Valoa: 259.
- KLERVO, BERNAR DE** ili **BERNAR OD KLERVOA** (BERNARD DE CLERVAUX), monah u cistercitskoj opatiji s kraja 11. veka i osnivač Cistercitskog reda, sastavio zakonik za Red templara: 96, 106, 122.
- KLIMENT V** (*lat.* CLEMENS V), papa čije je sedište bilo u Avinjonu od 1309. godine, na zahtev francuskog kralja Filipa IV ukinuo je Red templara 1312. godine: 104, 105, 122, 123.
- KLIMENT VII** (*lat.* CLEMENS VII), papa koji je svoju bratаницu Katarinu de Mediči udao 1533. godine za francuskog prestolonaslednika Anrija II: 217.
- KLIMENTINA UGARSKA** (CLÉMENTINE DE HONGRIE), druga supruga francuskog kralja Luja X Kavgadžije, od 1315. godine, po muževljevoj smrti rodila sina Žana I Posthumnog koji je poživio svega četiri dana: 164.
- KLODA OD LORENE** (CLAUDE DE LORRAINE), vojvotkinja lorenska, kćerka Katarine de Mediči i francuskog kralja Anrija II: 280, 282.
- KLODA FRANCUSKA** (CLAUDE DE FRANCE), kćerka francuskog kralja Luja XII i Ane Bretonske, supruga grofa Angulemskog, budućeg kralja Fransoa I: 210 *passim*, 214, 215 *fn.* 130.
- KLODOMIR** (CLODOMIR, *st. fran.* CHLŌDOMIR), jedan od četvorice sinova franačkog kralja Hlodoveha I (Klovisa), kralj Franaka orleanske regije, od 511. do 524. godine: 66.
- KLOTILDA** (CLOTILDE, *st. fran.* HLŌDIHILDI), supruga franačkog vladara Hlodoveha I (Klovisa): 64.
- KLOVIS**, *v.* HLODOVEH I, ili KLOVIS.
- KOKONATO, ANIBAL DE** (ANIBAL DE COCONATO), učesnik zavere protiv francuskog kralja Karla IX 1574. godine, poznate kao Zavera La Mol-Kokonato: 276, 277, 283.

- KOL, GONTIJE** (GONTIER COL), jedan od petorice preteča francuskog humanizma na kraju 14. i početkom 15. veka: 188, 190.
- KOL, PETAR** (PIERRE COL), učesnik rasprave o *Romanu o Ruži* na početku 15. veka, u polemičkom taboru Žana de Montreja, a nasuprot Kristini de Pizan: 190.
- KOLINJI, GASPARD II DE** (GASPARD II DE COLIGNY), francuski admiral, politički uticajan na dvoru Valoa u vreme Karla IX, jedan od predvodnika protestanata u prva tri verska rata (1562–1570), ubijen u Vartolomejskoj noći: 248, 249–250 *passim*, 275–276 *passim*.
- KOLOMB, MIŠEL** (MICHEL KOLOMBE), likovni umetnik pod zaštitom Ane Bretonske: 211.
- KONDE, LUJ I BURBONSKI, PRINC** (LOUIS IER DE BOURBON, PRINCE DE CONDÉ), vođa protestanata u prva tri verska rata (1562–1570), ubijen u Trećem verskom ratu: 248, 251, 256.
- KONRAD III** (*nem.* KONRAD III.), car Svetog rimskog carstva od 1138. do 1152. godine, predvodio Drugi krstaški rat s francuskim kraljem Lujem VII: 92, 96.
- KORBIJER, TRISTAN** (TRISTAN CORBIÈRE), francuski pesnik simbolista, napisao nekoliko ronda u stilu Šarla Orleanskog, u vezi s kojim se on i pominje u ovoj knjizi: 184.
- KOŠON, PJER** (PIERRE COCHON), biskup iz Bovea, predsedavao sudskim većem koje je osudilo Jovanku Orleanku: 178, 179.
- KOTON** (COTTON), jezuita, ispovednik kralja Anrija IV koji je u zatvoru posetio kraljevog ubicu Ravajaka: 268.
- KRALJICA MARGO, v. MARGARITA DE VALOA.**
- KRISTINA OD LORENE** (CHRISTINE DE LORRAINE), kćerka Klode od Lorene, starije sestre Margarite de Valoa, njena baka Katarina de Mediči htela je da je uda za Anrija IV nakon što prethodno raskine njegov brak s Margaritom de Valoa: 280, 282.
- KRITOGNAT** (CRITOGNATUS), okrutni galski vođa, prema Cezarovoj hronici: 36 *passim*.
- L**
- LA BRIJER, MATJE** (MATTIEU DE LA BRUYÈRE), odbegli ligaš (Sveta liga), organizator atentata na francuskog kralja Anrija IV: 268.
- LA FORS, ŽAN DE KOMON, VOJVODA DE** (JACQUES NOMPAR DE CAUMONT, DUC DE LA FORCE), u službi francuskog kralja Anrija IV, bio u kraljevoj pratnji kada je ovaj ubijen u kočijama, 1610. godine: 266.
- LA MOL, ŽOZEF BONIFACIJE DE** (JOSEPH BONIFACE DE LA MÔLE), zaverenik protiv francuskog kralja Karla IX zbog čega je ubijen 1574. godine, ljubavnik kraljeve sestre Margarite de Valoa: 272, 276, 277, 282, 283–284 *passim*.
- LAVARDEN, ŽAN DE BOMANOAR MARKIZ** (JEAN DE BEUMANOIR, MARQUIS DE LAVARDIN), maršal u službi francuskog kralja Anrija IV, bio u kraljevoj pratnji kada je ovaj ubijen u kočijama, 1610. godine: 266.

- LAV III** (*lat.* LEO III), papa koji je Karla Velikog krunisao za cara 800. godine, zvanična titula je Imperator Romanorum, čime se franački vladar smatrao legitimnim naslednikom na tronu obnovljenog Rimskog carstva: 70, 70 *fn.* 29.
- LAV X** (*lat.* LEO X), papa iz porodice Mediči s kojim je francuski kralj Fransa I potpisao u Bolonji 1516. godine konkordat kojim je francusko sveštenstvo dobilo izvesnu samostalnost u odnosu na Vatikan: 215, 217, 246 *fn.* 154.
- LE BO, PJER** (PIERRE LE BAUD), istoričar na dvoru Ane Bretonske: 211.
- LE BUGR, ROBER** (ROBERT LE BOUGRE), bivši katar, preobraćen u katoličanstvo, koji je progonio preostale katare u kraljevini, papa Grgur IX imenovao ga je za inkvizitora u Burgundiji 1233. godine: 101.
- LEFEVR, RAUL** (RAOUL LEFÈVRE), rani humanista na burgonjskom dvoru u 15. veku: 189 *fn.* 108.
- LEFEVR D'ETAPL, ŽAK** (JACQUES LEFÈVRE D'ÉTAPLES), teolog i humanista, prevodilac Biblije na francuski (1523, 1528), a prema istoričaru Rožeu Duseu i jedan od vesnika francuske reformacije: 245, 246.
- LENGLE-DIFRENOA, NIKOLA** (NICOLAS LENGLET-DUFRESNOY), opat u 18. veku koji je napisao prvu dokumentovanu biografiju o Jovanki Orleanki: 181.
- LEOPOLD V** (*nem.* LEOPOLD V.), vojvoda Austrije od 1177. i Štajerske od 1192. godine, učesnik Trećeg krstaškog rata, zarobio engleskog kralja Ričarda I zvanog Lavlje Srce zato što ga je uvredio i držao ga zatočenog od 1192. do 1194. godine: 131.
- LERAN, GABRIEL DE LEVI, VIKONT DE** (GABRIEL DE LÉVIS, VICOMTE DE LÉRAN), hugenot pošteđen u pokolju u Vartolomejskoj noći kojeg je spasila Margarita de Valoa: 276.
- LOJOLA, IGNASIO DE** (IGNACIO DE LOYOLA), osnivač Isusove družine 1540. godine, koja se do kraja 16. veka obrazovno nametnula u Francuskoj i kratko vreme zabranjena jer se povezivala s kraljeubicama, svetac za jezuite: 263, 264, 268, 269.
- LOTAR I** (LOTAIRE IER), sin franačkog vladara Luja Pobožnog i unuk Karla Velikog, nakon podele Franačkog carstva na tri dela 843. godine dobio italijanske teritorije, tj. središnji pojas nekadašnje franačke imperije: 78 *passim*.
- LOTAR FRANCUSKI** (LOTAIRE), sin Luja IV Prekomorskog (Louis IV d'Outremer), kralj Franaka od 954. do 986. godine, pretposlednji karolinški vladar: 82, 84.
- LUDVIG II BAVARSKI** (LOUIS II LE GERMANIQUE, *nem.* LUDWIG DER DEUTSCHE), sin franačkog vladara Luja Pobožnog i unuk Karla Velikog, nakon podele Franačkog carstva na tri dela 843. godine dobio istočne franačke oblasti, tj. germanske teritorije, kraljem Bavarske proglašen još za života svog oca: 78 *passim*, 161.
- LUDVIG GERMANSKI, v. LUDVIG II BAVARSKI.**
- LUJ I ORLEANSKI** (LOUIS IER D'ORLÉANS), vojvoda, brat francuskog kralja Karla VI Ludog, ubio

- ga je Jovan Neustrašivi 1407. godine čime je započet građanski rat između dve političke struje, orleanaca i burgonjaca; otac pesnika Šarla Orleanskog: 172, 173 *passim*, 174, 184, 188, 202 *fn.* 118, 209 *fn.* 122, 214.
- LUJ II OD LORENE** (LOUIS II DE LORRAINE), kardinal, najmlađi sin Fran-
soa de Giza, brat Anrija de Giza i
Karla od Majena, kao zaverenika
protiv krune ubio ga francuski kralj
Anri III 1588. godine: 258, 261.
- LUJ V LENJI** (LOUIS V LE FAINÉANT),
poslednji karolinški vladar, kralj
Franaka od marta 986. do maja
987. godine: 82.
- LUJ VI DEBELI** (LOUIS VI LE GROS),
kralj Francuske iz dinastije Kapet,
od 1108. do 1137. godine: 91, 105,
129.
- LUJ VII MLADI** (LOUIS VII LE JEUNE),
kralj Francuske iz dinastije Kapet,
od 1137. do 1180. godine, prvi muž
Alienore Akvitanske: 81, 91–92
passim, 93, 96, 123, 130 *passim*,
131, 142.
- LUJ VIII LAV** (LOUIS VIII LE LION),
kralj Francuske iz dinastije Kapet,
od 1223. do 1226. godine: 94, 101,
102, 262.
- LUJ IX, SVETI LUJ** (LOUIS IX, SAINT
LOUIS), kralj Francuske iz dinastije
Kapet, od 1226. do 1270. godine,
učesnik Sedmog i Osmog krstaškog
rata: 97 *passim*, 98, 99, 102–103
passim, 104, 138, 259.
- LUJ X KAVGADŽIJA** (LOUIS X LE
HUTIN), kralj Francuske iz dinasti-
je Kapet, od 1314. do 1316. godine,
sin Filipa IV Lepog, i prvi od trojice
braće koji su bili na prestolu a posle
kojih se ugasila dinastija Kapet: 139
passim, 164–165 *passim*, 259.
- LUJ XI** (LOUIS XI), kralj Francuske iz
dinastije Kapet, od 1461. do 1483.
godine, poznat kao sakupljač ter-
itorija koji je proširio francusku
kraljevinu diplomatskim pregovori-
ma, potkupljivanjem, ucenama i os-
vajanjima: 108, 180, 184, 202–205
passim, 208, 210, 212, 213, 262
passim, 282.
- LUJ XII** (LOUIS XII), kralj Francuske
iz porodične grane Valoa-Orlean-
ski, od 1498. do 1515. godine, sin
pesnika Šarla Orleanskog i Marije
de Klev (Marie de Clèves), po maj-
ci unuke Jovana bez Straha; njegov
deda Luj I Orleanski je brat kralja
Karla VI Ludog; drugi suprug Ane
od Bretanje: 144, 202 *fn.* 118, 204,
205, 206 *passim*, 208, 209, 209 *fn.*
122, 210 *passim*, 214, 215 *fn.* 130,
282.
- LUJ XIII** (LOUIS XIII), kralj Fran-
cuske iz dinastije Burbon, od 1610.
do 1643. godine, sin kralja Anrija IV
i Marije de Mediči: 144, 220, 222,
249, 262, 338, 267, 269, 284.
- LUJ XIV** (LOUIS XIV), kralj Francuske iz
dinastije Burbon, formalno od 1643.
do 1715, a samostalno vladao od 1661.
do smrti, ujedno i najduže kraljevanje
u istoriji francuskih vladara: 63, 98,
144, 163, 222, 262, 269.
- LUJ XV** (LOUIS XV), kralj Francuske iz
dinastije Burbon, od 1715. do 1774.
godine: 220, 255, 256, 269.
- LUJ XVI** (LOUIS XVI), kralj Fran-
cuske iz dinastije Burbon, od 1774.
do 1792, godine kada je ukinuta

- monarhija i proglašena Republika, giljotiniran u januaru 1793. godine: 67, 140, 140 *fn.* 93, 163, 255, 282.
- LUJ XVII** (LOUIS XVII), sin Luja XVI i Marije Anatoanete koji je, po svoj prilici, umro kao zatočeni desetogodišnjak u doba Revolucije: 140 *fn.* 93.
- LUJ XVIII** (LOUIS XVIII), kralj Francuske iz dinastije Burbon, od 1814. do 1824. godine, kralj u doba Restauracije nakon pada Carstva: 140, 163.
- LUJ ANŽUJSKI** (LOUIS D'ANJOU), drugi sin francuskog kralja Žana II Dobrog, brat kralja Karla V Mudrog, Žana od Berija i burgonjskog vojvode Filipa II Dobrog, napustio englesko zarobljeništvo 1363. godine čime je prekršio anglo-francuski sporazum i politički iskompromitovao svog oca zbog čega je ovaj dobrovoljno otišao u englesko zatočeništvo da odbrani porodičnu čast: 171, 172, 187.
- LUJ FRANCUSKI** (LOUIS DE FRANCE), četvrto dete Katarine de Mediči i francuskog kralja Anrija II, poživio svega osamnaest meseci: 282.
- LUJ OD NEVERA** (LOUIS DE NEVERS), flamanski grof u savezu s francuskim kraljem Filipom VI, zbog čega je engleski kralj Edvard III zabranio izvoz vune u Flandriju: 166.
- LUJ POBOŽNI** (LOUIS LE PIEUX), sin franačkog cara Karla Velikog, kralj Franaka i car Zapada od 814. do 840. godine: 75, 77–78 *passim*.
- LUJ-FILIP I ORLEANSKI** (LOUIS-PHILIPPE IER D'ORLÉANS), pos-
- lednji kralj Francuske, iz dinastije Orleanski, vladao od 1830. do 1848. godine, svgnut u Februarskoj revoluciji: 163.
- LUJZA SAVOJSKA** (LOUISE DE SAVOIE), majka francuskog kralja Fransoa I, upravljala državom dok je njen sin bio u španskom zarobljeništvu, uticajna u francuskoj politici prve četvrtine 16. veka: 214, 216 *passim*, 217.
- LORIS, GIJOM DE** (GUILLAUME DE LORRIS), pesnik, autor alegorijskog dela u kurtoaznom duhu *Roman o Ruži* (*Le Roman de la Rose*): 190.
- LUTER, MARTIN** (MARTIN LUTHER), začetnik reformacije u Nemačkoj, 1517. objavio *Devedet pet teza* što se smatra simbolički početkom protestantizma: 235–240 *passim*, 244–245 *passim*.
- LJ**
--
- M**
- MAJEN, KARLO II DE**, ili **KARLO II OD MAJENE** (CHARLES II DE LORRAINE, DUC DE MAYENNE), sin Fransoa de Giza, drugi od trojice braće de Giz; Sveta liga, koja je ratovala protiv kralja Anrija III, imenovala ga je 1589. za namesnika Države i Krune: 258, 261 *passim*.
- MAKSIMILIJAN I HABZBURŠKI** (MAXIMILIEN IER, *nem.* MAXIMILIAN I.), car Svetog rimskog carstva od 1508. do 1519. godine i nadvojvoda Austrije od 1493. do 1519. godine, oženjen Marijom Burgonjskom, kćerkom burgonjskog vojvode Kar-

- la Smelog, otac Karla V Habzburškog koji je bio car Svetog rimskog carstva i kralj Španije pod imenom Karlos I: 204, 206, 207, 209, 210, 215.
- MALARME, STEFAN** (STÉPHANE MALLARMÉ), francuski pesnik simbolista, napisao nekoliko runda u stilu Šarla Orleanskog u vezi s kojim se on i pominje u ovoj knjizi: 184.
- MALE, ŽIL** (GILLES MALET / MALLET), prvi kraljevski bibliotekar, u vreme francuskog kralja Karla V Mudrog, sastavio prvi bibliotečki katalog 1373. godine: 187.
- MARGARITA ANGULEMSKA** (MARGUERITE D'ANGOULÊME), v. MARGARITA NAVARSKA.
- MARGARITA ANŽUJSKA** (MARGUERITE D'ANJOU), kćerka Renea I Anžijskog, vojvode Anžua, Bara i Lorene i grofa Provanse; supruga engleskog kralja Henrija VI, koja je po muževljevoj smrti zatočena i francuski kralj Luj XI je 1476. godine platio otkup u iznosu od pedeset hiljada ekija a zauzvrat je ona morala da se odrekne naslednog prava na Anžu u korist Luja XI: 143, 179.
- MARGARITA AUSTRIJSKA** (MARGUERITE D'AUTRICHE), regentkinja Nizozemske, s Lujzom Savojskom sklopila Mir gospi 1529. godine, čime je okončan sukob između Karla V Habzburškog i Fransoa I: 217.
- MARGARITA BURGONJSKA** (MARGUERITE DE BOURGOGNE), supruga francuskog kralja Luja X Kavgadžije, zatočena zbog preljube: 164 *passim*.
- MARGARITA DE VALOA** (MARGUERITE DE VALOIS), zvana kraljica Margo, prva supruga francuskog kralja Anrija IV, u ovoj knjizi njoj je posvećeno posebno tematsko potpoglavlje: 140, 249, 250 250 *fn.* 155, 251, 256, 257, 262, 263, 271 *p assim*, 272–274 *passim*, 275, 275 *fn.* 178, 277, 278–279 *passim*, 281, 282, 283, 284.
- MARGARITA FRANCUSKA** (MARGUERITE DE FRANCE), kćerka francuskog kralja Filipa III Hrabrog, udata za engleskog kralja Edvarda I od 1299. godine: 142.
- MARGARITA OD VEKSENA** (MARGUERITE DE FRANCE, COMTESSE DE VEXIN), kćerka francuskog kralja Luja VII i Konstance od Kastilje, polusestra Filipa II Avgusta, supruga Henrija Mladog Kralja, od 1172. do 1183. godine, tri godine po muževljevoj smrti udala se za ugarskog kralja Belu III i pratila ga u Trećem krstaškom pohodu, tokom kojeg je i umrla, 1197. godine: 142.
- MARGARITA NAVARSKA** (MARGUERITE DE NAVARRE), kraljica Navare, renesansna spisateljica, sestra francuskog kralja Fransoa I, baka po majci kralja Anrija IV: 160, 216, 246, 256, 259, 260, 271 *passim*, 272.
- MARGARITA SAVOJSKA** (MARGUERITE DE SAVOIE), sestra francuskog kralja Fransoa I, udata za savojskog vojvodu: 218, 271 *passim*.
- MARGO**, v. MARGARITA DE VALOA.
- MARIJA BURGONJSKA** (MARIE DE BOURGOGNE), kćerka jedinica vojvode Karla Smelog i naslednica burgonjskog vojvodstva; francuski

kralj Luj XI je osujetio Marijino venčanje s vojvodom Nikolom od Lorene i Anžua koji je naprasno umro 1473, verovatno otrovan; udata za Maksimlijana I, od 1477. godine, majka cara Svetog rimskog carstva Karla V Habzburškog koji je bio i kralj Španije pod imenom Karlos I: 204, 207.

MARIJA DE MEDIČI (MARIE DE MÉDICIS), supruga francuskog kralja Anrija IV, majka Luja XIII, regentkinja od 1610. godine: 144, 262, 263, 266, 267 *passim*, 274, 281.

MARIJA FRANCUSKA (MARIE DE FRANCE), prva poznata starofrancuska pesnikinja, u 12. veku, autorka bajkovitih stihovanih priča iz bretonske materije zvanih lei i jedne poeme o Tristanu i Izoldi: 146.

MARIJA LUKSEMBURŠKA (MARIE DE LUXEMBOURG), druga supruga francuskog kralja Karla IV Lepog, umrla na porođaju 1324. godine: 165.

MARIJA OD ŠAMPANJE (MARIE DE CHAMPAGNE, ou MARIE DE FRANCE), kćerka Alienore Akvitanske i francuskog kralja Luja VII, polusestra po ocu francuskog kralja Filipa II Avgusta i polusestra po majci Ričarda I zvanog Lavlje Srce, 1164. godine udala se za Anrija I od Šampanje, brata svoje maćehe Adele od Šampanje koja je druga supruga Luja VII, grofica Šampanje s dvorom u gradu Troa, prepustila presto drugorođenom sinu 1197. i povukla se u manastir u kom je umrla godinu kasnije: 131, 142.

MARIJA STJUART (MARY STUART), supruga francuskog kralja Fransoa II, time i francuska kraljica, za kratke vla-

davine njenog muža (1559–1560) koji umire u šesnestoj godini života, došla na francuski dvor još kao petogodišnjakinja, nagovarana je od strane svekra, francuskog kralja Anrija II, da potražuje engleski presto posle Henrija VIII koji je brat njene bake, kao suparnica Elizabete I, koja je njenoj majci sestra od ujaka; kraljica Škotske od 1542. do 1567. godine kada je svrgnuta s prestola, 1587. godine nad njom izvršena smrtna presuda odrublivanjem glave zbog zavere protiv Elizabete I: 140, 144, 280.

MARIJA TJUDOR (MARY TUDOR), sestra engleskog kralja Henrija VIII, treća supruga francuskog kralja Luja XII, od 1514. godine, kojom se on oženio tajno zbog čega je ovaj morao da plati odštetu engleskom kralju budući da je Marija Tjudor bila obećana Karlu I Habzburškom, francuska kraljica svega tri meseci, jer je Luj XII ubrzo umro: 144.

MARIJE, GAJ (CAIUS MARIUS), rimski vojskovođa koji je 102. god. pre nove ere porazio germanska plemena Tevtone i Cimbri i sprečio ih da osvoje rimsku teritoriju u južnoj Galiji: 30, 36.

MARTIN, SVETI (SAINT MARTIN DE TOURS), biskup u Turu u 4. veku, vršio evangelizaciju i osnovao crkve u Galiji: 58 *passim*, 59, 82.

MATINJON, ŽAK II DE GOJON (JACQUES II DE GOYON, SEINGEUR DE MATIGNON), maršal za vladavine francuskog kralja Anrija III: 288.

MAZAREN (JULES MAZARIN), prvi ministar za vladavine kralja Luja XIV, od 1642. do 1661. godine: 262.

- MEMLING, HANS** (HANS MEMLING), flamanski slikar čiji je mecena bio burgonjski vojvoda Filip Dobri: 202.
- MEN, ŽAN DE** (JEAN DE MEUNG), pesnik koji je napisao nastavak *Romana o Ruži* (*Le Roman de la Rose*) u drugoj polovini 13. veka: 190 *passim*.
- MESALINA, VALERIJA** (VALERIA MESALINA), treća supruga rimskog cara Klaudija, ovde se pominje kao nezavisita nimfomanka s kojom se u tom pogledu ne može porediti Margarita de Valoa koja je imala brojne ljubavnike: 272.
- METIJE, MARKO** (MARCUS METIUS), Cezarov izaslanik u pregovorima s germanskim vođom Ariovistom: 32.
- MIRBO, MARKIZ** (MARQUIS DE MIREBEAU), u službi francuskog kralja Anrija IV, bio u kraljevoj pratnji kada je ovaj ubijen u kočijama, 1610. godine: 266.
- MITERAN, FRANSOA** (FRANÇOIS MITTERAND), predsednik Pete republike u dva sedmogodišnja mandata (1981–1995), u ovoj knjizi se pominje u vezi s političkim govorom iz 1985. godine u kojem se pozvao na Vercingetoriksa kao francuskog nacionalnog pretka: 54.
- MORTIMER, RODŽER** (ROGER MORTIMER), ljubavnik engleske kraljice Izabele Francuske i njen saučesnik u zaveri protiv muža Edvarda II kojeg su svrgnuli s prestola 1327. godine: 142, 164, 166.
- MONFOR, SIMON IV DE** (SIMON IV DE MONTFORT), vikont Albija od 1213. do 1218, grof Tuluze od 1215. do 1218. godine, predvodnik ratnika koji su ubijali katare u 13. veku na francuskom jugu: 100, 101 *passim*, 104.
- MONGOMERI** (GABRIEL DE LORGES, COMTE DE MONTGOMERY), zapovednik Škotske garde, nehотиčno smrtno ranio francuskog kralja Anrija II u svečanom dvoboju u kom su učestvovali priređenom povodom udaje kraljeve sestre i kraljeve kćerke, 1559. godine: 218.
- MONMORANSI, FRANSOA DE** (FRANÇOIS DE MONTMORENCY), vojvoda, jedan od trojice glavnih predvodnika katoličke strane na početku Verskih ratova 1562. godine: 248.
- MONTREJ, ŽAN DE** (JEAN DE MONTREUIL), jedan od petorice preteča francuskog humanizma na kraju 14. i početkom 15. veka: 188 *passim*, 189, 190.
- MONTENJ, MIŠEL DE** (MICHEL DE MONTAIGNE), nalazi se u bibliografskoj listi ove studije kao citirani autor kojem je posvećeno završno poglavlje „Umesto pogovora”, ali se u knjizi pominje i kao renesansni mislilac u vezi s kulturnim zbivanjima na navarskom dvoru u Neraku, u vezi s Margaritom de Valoa, ali i u vezi s političkim dešavanjima u vreme Anrija IV: 160, 243, 272, 279, 285–289 *passim*.

N

- NANSE, GASPARD DE LA ŠATR** (GASPARD DE LA CHASTRE, SEIGNEUR DE NANÇAY), zapovednik garde u Vartolomejskoj noći koji se pominje u *Sećanjima* Margarite de Valoa: 276.

NAPOLEON BONAPARTA (NAPOLÉON BONAPARTE), car Francuza, od 1804. do 1814. godine i tri meseca u 1815. godini historiografski zvanih Sto dana, napisao *Primedbe* na Cezarove *Zapise o Galskom ratu* u kojima je osporio brojne navode rimskog vojskovođe i hroničara, u vezi s čime se on i pominje u ovoj knjizi: 12, 35, 81, 140, 163, 219, 256, 283.

NAPOLEON III (NAPOLÉON III), francuski car u vreme Drugog carstva (1852–1870), pokrenuo politički mit o Vercingetoriksu kao pretku Francuza: 25, 38.

NITHARD (NITHARD), po majci unuk Karla Velikog, franački hroničar, ostavio zapis i o Strazburškim zakletvama iz 842. godine: 78.

NUVION, ŽAK DE ili **ŽAK OD NUVIONA** (JACQUES DE NOUVION), jedan od peborice preteča francuskog humanizma na kraju 14. i početkom 15. veka: 188.

NJ

--

O

OREZMIJE, NIKOLA (NICOLE/NICOLAS ORESME), prevodilac francuskog kralja Karla V Mudrog, jedan od prvih poznatih prevodilaca s latinskog jezika, na kraju 14. veka: 187 *passim*.

ORLEANKA, JOVANKA, v. ŽANA D'ARK.

ORLEANSKI, ŠARL, v. ŠARL ORLEANSKI.

ORLEANSKI, TEODULF (*lat.* THEODULFUS AURELIANENSIS), španski duhovnik na dvoru franačkog vladara Karla Velikog: 74.

OTAC OD SVETE MARIJA-MADLENE (PÈRE DE SAINTE MARIE-MADELEINE), monah koji se dovodi u vezi s Ravajakom, ubicom francuskog kralja Anrija IV: 267.

OTON I (OTTON I *nem.* OTTO I.), osnivač Svetog rimskog carstva 962. godine: 70 *fn.* 29.

OTON III (OTTON III *nem.* OTTO III.), kralj istočne Franačke, tj. Germanije, od 983. do 1002. godine, car Svetog rimskog carstva od 996. do 1002. godine, na njegovom dvoru je službovao Gerbert, bivši sekretar Huga Kapeta a potom papa pod imenom Silvestar II: 84.

P

PASKAL, BLEZ (BLAISE PASCAL), francuski matematičar i hrišćanski mistik u 17. veku, jansenista: 243 *passim*, 244.

PAVLE III (*lat.* PAULUS III), papa od 1534. do 1549. godine, podržao osnivanje religijskog reda Isusova družba (Compagnie de Jésus) 1540. godine: 263.

PEJEN, IG DE (HUGUES DE PAYNS/PAYENS), jedan od osnivača viteškog Reda templara u 12. veku: 122.

PELTJE DI MAN, ŽAK (JACQUES PELLETIER DU MANS), prvobitni član francuske renesansne pesničke grupe Brigada, kasnije preimenove u Plejada: 228, 228 *fn.* 143.

PERA, GIJOM DI (GUILLAUME DU PEYRAT), propovednik i istoričar, duhovnik francuskog kralja Anrija IV i njegovog naslednika Luja XIII: 256.

PERUĐA, VINČENCO (VINCENZO PERUGIA), kradljivac Da Vinčijeve

- slike „Mona Liza” u muzeju Luvr 1911. godine: 219.
- PETAR IZ PIZE** (PIERRE DE PISE), gramatičar, latinista i helenista iz druge polovine 8. veka, od 776. godine u službi franačkog vladara Karla Velikog: 73.
- PETI, ŽAN** (JEAN PETIT), univerzitetski profesor u 15. veku koji je javno pravdao političko ubistvo Luja Orleanskog, brata kralja Karla VI Ludog, izvršeno 1407. godine, čime je otpočeo građanski rat između dve političke struje, orleanaca i burjonjaca: 173.
- PETRARKA, FRANČESKO** (FRANCESCO PETRARCA), italijanski renesansni pesnik koji se ovde pominje u vezi s francuskim humanistima: 187.
- PIKASO, PABLO** (PABLO PICASSO), španski slikar, koji se u ovoj knjizi pominje povodom policijske istrage iz 1911. godine u vezi s ukradenom Da Vinčijevom slikom „Mona Liza” u Luvru: 219.
- PIPIN HERISTALSKI**, v. PIPIN STARIJI.
- PIPIN MALI** (PÉPIN LE BREF), drugi sin Karla Martela, majordom (upravitelj Dvora) Neustrazije (severozapad današnje Francuske) od 741. do 751. godine, kralj Franaka od 751. do 758. godine, prvi vladar iz dinastije Karolinga: 65 *fn.* 28, 67, 69 *passim*, 75, 76.
- PIPIN STARIJI** (PÉPIN DE HERSTAL), upravitelj Dvora Austrazije od 676. do 714. godine, otac Karla Martela: 68 *passim*, 69.
- PIZ, PJER DE**, v. PETAR IZ PIZE.
- PIZAN, KRISTINA DE** (CHRISTINE DE PIZAN), francuska pesnikinja na prelazu iz 14. veka u 15. vek, polemizovala od 1401. godine s humanistom Žanom de Montrejem oko *Romana o Ruži* Žana de Mena: 189, 190.
- PJER DE BOŽE**, v. BOŽE, PJER DE.
- POLIBIJE** (ΠΟΛΥΒΙΟΣ), helenski hroničar iz 2. veka pre nove ere, koji je u svojoj *Istoriji* ostavio zapise o Keltima u vezi s čime se on i pominje u ovoj knjizi: 27.
- POLO, MARKO** (MARKO POLO), venecijanski istraživač i putopisac, svoj putopis (*Le devisement du monde*, 1298) objavio na starofrancuskom jeziku u mletačkoj dijalekatskoj formi: 157.
- POTIN LIONSKI** (POTHIN), galski ranohrišćanski mučenik pogubljen u Lionu 177. godine: 58.
- POSEJDONIJE** (ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΣ), helenski učenjak na prelazu iz 2. veka u 1. vek pre nove ere, ostavio zapise o Galima u vezi s čime se on i pominje u ovoj knjizi: 27 *passim*.
- PROCIL, GAJ VALERIJE** (CAIUS VALERIUS PROCILLUS), Cezarov izaslanik u pregovorima s germanskim vođom Ariovistom: 32.
- PUBLIJE KLIDIJE PULHER** (PUBLIUS CLODIUS PULCHER), rimski političar, ubijen 53. godine pre nove ere, Cezarov politički neprijatelj: 32.
- PUSTINJAK, PETAR** (PIERRE L'ÉRMITE), predvodnik tzv. narodnog krstaškog pohoda u Prvom krstaškom ratu iz 1096. godine: 96.
- PSEUDO-FREDEGAR, v. FREDEGAR.

R

RAMUS (RAMUS), v. RAME, PJER DE LA.

RABLE, FRANSOA (FRANÇOIS RABELAIS), renesansni humanista, autor romana u pet svezaka *Gargantua i Pantagruel* (*Gargantua et Pantagruel*): 49, 160, 226, 288.

RAME, PJER DE LA (PIERRE DE LA RAMÉE, lat. RAMUS), profesor filozofije i matematike na Koležu kraljevih lektora, od 1559. godine: 221.

RAVAJAK, FRANSOA (FRANÇOIS RAVAILLAC), ubica francuskog kralja Anrija IV, 1610. godine: 266, 268–269 *passim*.

RE, ALBERT DE KONDI, MARŠAL DE (ALBERT DE CONDI, MARÉCHAL DE RETZ), u službi francuskog kralja Karla IX, nagovorio ga da naredi pokolj protestanata u Vartolomejskoj noći: 275.

REBIF, PJER (PIERRE REBUFFE), zakonodavac i predsjednik pariskog parlamenta u vreme kralja Fransoa I, dao je tumačenje Kraljevskog ukaza iz Viler-Kotrea od 1539. godine o obaveznoj administrativnoj i sudskoj upotrebi francuskog jezika: 224.

REJMOND VI (RAYMOND VI), grof Tuluze od 1194. do 1215. godine kada je grad preuzeo Simon IV de Monfor, i ponovo grof Tuluze od 1218. do 1222. godine, te markiz Provanse od 1194. do 1222. godine: 100.

REJMOND VII (RAYMOND VII), grof Tuluze i markiz Provanse od 1222. do 1249. godine, ponizno se pokorio francuskom suverenu u Parizu i postao njegov saborac u progonu katara: 101, 102.

REJMOND OD POATJEA (RAYMOND DE POTIERS), stric Alienore Akvitanke s kojom je možda imao romansu, prema nekim hroničarskim zapisima: 92.

REMBO, ARTUR (ARTHUR RIMBAUD), francuski pesnik simbolista, kao učenik napisao sastav *Šarl Orleanski piše Luju XI* (*Charles d'Orléans écrit à Louis XI*), s tim u vezi se on i pominje u ovoj knjizi: 184.

REMER, TOMA (THOMAS RÖMER), direktor Koleža de Frans u 2019. i 2020. godini: 221.

REMIGIJE, SVETI (SAINT REMI, lat. REMIGIUS), biskup u Remsu koji je krstio franačkog vladara Klodoveha I (Klovisa) 496. godine: 64, 83.

RENAN, ŽOZEF ERNEST (JOSEPH ERNEST RENAN), istoričar, filosof i filolog, profesor hebrejskog jezika na Koležu de Frans od 1862. do 1864, potom otpušten zato što je ateista, ali od 1883. godine vraćen na Kolež kao njegov direktor: 220, 220 *fn.* 134.

RENE I ANŽUJSKI (RENÉ IER D'ANJOU), vojvoda Bara od 1430, vojvoda Anžua i grof Provanse od 1434, pa sve do 1480. godine, zatim vojvoda Lorene od 1431. do 1453. i kralj Aragona od 1466. do 1472. godine; praunuk po muškoj liniji francuskog kralja Žana II Dobrog, preko drugog kraljevog sina Luja I Anžuskog, time i rođak kralja Karla VII Pobednika koji je takođe praunuk Žana II preko kraljevog prvog sina Karla V Mudrog; učesnik u bitkama u Stogodišnjem ratu i saborac Jovanke Orleanke; mecena; francuski

kralj Luj XI iznudio je da mu Rene I Anžijski testamentarno ostavi Anžu i Provansu, sumnja se da je 1473. godine francuski kralj otrovao Reneovog unuka, dvadeset petogodišnjeg Nikolu od Lorene, da bi sprečio njegovo venčanje s Marijom Burgonjskom, kćerkom burgonjskog vojvode Karla Smelog: 204, 207.

RIČARD I, *v.* RIČARD LAVLJE SRCE.

RIČARD II (RICHARD II OF ENGLAND), kralj Engleske, gospodar Irske i navodni kralj Francuske, od 1377. do 1399. godine, suprug Izabele de Valoa, kćerke francuskog kralja Karla VI Ludog: 143, 171–172 *passim*, 173.

RIČARD LAVLJE SRCE (RICHARD IER CŒUR DE LION, *eng.* RICHARD I OF ENGLAND, or RICHARD THE LIONHEART), kralj Engleske od 1189. do 1199. godine, pesnik-trubadur, sin Alienore Akvitanske i Henrija II Plantageneta, učesnik Trećeg krstaškog rata: 82, 93 *passim*, 96–97 *passim*, 130, 131 *passim*, 132–134 *passim*, 142, 156 *fn.* 97, 157.

RIŠE, EDMON (EDMOND RICHER), teolog sa Sorbone koji je u 17. veku sakupio pisana svedočanstva o Jovanki Orleanki: 181.

RIŠELJE, ARMAN ŽAN DI PLESI DE (ARMAND JEAN DU PLESSIS DE RICHELIEU), prvi ministar za vladavine francuskog kralja Luja XIII, od 1624. do 1642. godine: 107 *fn.* 61, 262.

ROAN-MONBAZON, ERKIL DE (HERCULE DE ROHAN-MONTBAZON), u službi francuskog kralja Anrija IV, bio u kraljevoj pratnji kada je ovaj ubijen u kočijama, 1610. godine: 266.

ROBERT II POBOŽNI (ROBERT II LE PIEUX), sin i naslednik Huga Kapeeta, kralj Francuske od 996. do 1031. godine: 84.

ROBERT II OD NORMANDIJE (ROBERT II DE NORMANDIE), stariji sin Vilijama Osvajača, vojvoda Normandije od 1087. do 1106. godine: 90.

ROKLOR, ANTOAN DE (ANTOINE DE ROQUELAURE), maršal u službi francuskog kralja Anrija IV, bio u kraljevoj pratnji kada je ovaj ubijen u kočijama, 1610. godine: 266.

RON SAR, PJer DE (PIERRE DE RONSARD), francuski renesansni pesnik, član Plejade: 272.

ROTERDAMSKI, ERAZMO, *v.* ERAZMO ROTERDAMSKI.

RUDOLF II (*nem.* RUDOLF II.), car Svetog rimskog carstva od 1576. do 1612. godine kojeg diplomata Bizbek u pismu izveštava o skandalu na dvoru Valoa kada je kralj Anri III javno osramotio sestru Margaritu de Valoa zbog brojnih ljubavnika i oterao je s dvora: 280.

RUSO, ŽAN-ŽAK (JEAN-JACQUES ROUSSEAU), francuski pisac i filosof iz epohe prosvetiteljstva, autor romana *Julija ili Nova Eloiza* (*Julie ou la Nouvelle Héloïse*, 1761) koji se i pominje u ovoj knjizi u vezi s čuvenim srednjovekovnim ljubavnim parom Abelarom i Eloizom: 106.

S

SALADIN (SALĀH AD-DĪN YŪSUF IBN AYYŪB, *arap.* *سليمان بن يوسف*), egipatski i sirijski sultan koji je Jerusalim preteo od krstaša: 96.

- SALUTATI, KOLUČO** (COLUCCIO SALUTATI), italijanski humanista s kojim je kontaktirao francuski humanista Žan de Montrej: 188.
- SAND, ŽORŽ** (GEORGE SAND), francuska romantičarka poznata po slobodnim ljubavnim vezama, a u vezi s čime se u ovoj knjizi s njom poredi Margarita de Valoa: 272.
- SARKOZI, NIKOLA** (NICOLAS SARKOZY), predsjednik Pete republike od 2007. do 2012. godine, u kampanji za izbore 2017. godine na političkom skupu odbacio prostu integraciju useljenika i zahtevao njihovu asimilaciju u francusko nacionalno biće, a u vezi s čim se on i pominje u ovoj knjizi: 54.
- SEBASTIJAN I PORTUGALSKI** (SEBASTIÃO I DE PORTUGAL), kralj Portugala od 1557. do 1578. godine, neuspeli prosac Margarite de Valoa, sestre kralja Karla IX: 274.
- SENT-OMER, GODFRID** ili **GODFROA** ili **ŽOFROA** (GODEFROY/ GEOFFROI DE SAINT-OMER), jedan od osnivača Reda templara u 12. veku: 122.
- SENT-ANDRE, ŽAK D'ALBON** (JACQUES D'ALBON DE SAINT-ANDRÉ), maršal, jedan od trojice glavnih predvodnika katoličke strane na početku Verskih ratova, 1562. godine: 248.
- SERVETO, MIGEL** (MIGUEL SERVETO), protestant, teolog i lekar, spaljen na lomači 1553. godine po presudi Velikog saveta u Ženevi, a po Kalvinovom nalogu: 247, 248.
- SIGIBERT I** (SIGEBERT IER), sin franačkog vladara Hlotara I, kralj Austrazije (severoistok današnje Francuske) od 561. do 575. godine: 66.
- SILI, MAKSIMILIJAN DE BETIN** (MAXIMILIEN DE BÉTHUNE, DUC DE SULLY), vojvoda, državnik, ministar finansija za vladavine francuskog kralja Anrija IV: 246.
- SILVESTAR II**, u. GERBERT D'ORIJAK.
- SJEJES, EMANIEL-ŽOZEF** (EMMANUEL-JOSEPH SIEYÈS), jedan od ideologa Francuske revolucije, autor polemičke brošure *Šta je Treći stalež ? (Qu'est-ce que le Tiers État ?)* objavljene u januaru 1789. godine, a u kojoj on poziva francuski narod, potekao od slobodarskih Galo-Rimljana, da oteraju plemstvo i kraljevsku porodicu nazad u šume Frankonije odakle su i došli kao germanski osvajači: 53.
- SORBON, ROBER DE** (ROBERT DE SORBON), francuski teolog, osnivač pariskog koleža 1257. godine priznatog od kralja Luja IX, a koji će po svom osnivaču poneti ime Sorbona (Sorbonne): 107, 108.
- STRABON** (ΣΤΡΑΒΩΝ), grčki istoričar i geograf na prelazu iz stare ere u novu eru, koji je ostavio zapise o Galima u vezi s čim se on i pominje u ovoj knjizi: 27 *passim*.
- SPERONI, SPERONE** (SPERONE SPERONI), italijanski renesansni humanista u 16. veku, poetičar koji je uticao na francuske renesansne poetičare: 230.
- STANDONK, ŽAN** (JEAN STANDONCK), flamanski sveštenik i profesor na Sorboni u drugoj polovini 15. veka, na dve godine prognan iz Francuske (1498–1500) jer je kritikovao kralja Luja XII što je otpustio suprugu Žanu Francusku, prema istoričaru

- Rožeu Duseu Standonk je idejni preteča francuske reformacije: 245.
- STEFAN II** (*lat.* STEPHANUS II), papa od 752. do 757. godine, priznao Pipina Malog za kralja Franaka i rukopomazao ga u bazilici Sen-Deni 754. godine: 69.
- STEFAN IV** (*lat.* STEPHANUS IV), papa pd 816. do 817. godine, krunisao sinove Pipina Malog: 69.
- SOV, ŠARLOTA DE** (CHARLOTTE DE SAUVE), dvorska dama Katarine de Mediči, ljubavnica Anrija od Navare, Anrija od Giza i Fransoa od Alansona, bila je s Anrijem de Gizom u noći kada je on ubijen po nalogu kralja Anrija III, 23. decembra 1588. godine: 277.
- SULEJMAN I** (SÜLEYMAN-I EVVEL), osmanski sultan od 1520. do 1566. godine, na Istoku zvani Zakonodavac, u Evropi poznato kao Sulejman Veličanstveni, u ovoj studiji se pominje u vezi s njegovim diplomatskim odnosima s Francuskom: 216.
- SULEJMAN VELIČANSTVENI**, *v.* SULEJMAN I.
- Š**
- ŠANVALON, ŽAK DE ARLE** (JACQUES DE HARLAY, SEIGNEUR DE CHAMPVALLON), štitonoša vojvode od Alansona, ljubavnik njegove sestre Margarite de Valoa: 273, 279, 280.
- ŠARL X** (CHARLES X), kralj Francuske u doba Restauracije, od 1824. do 1830. godine, nasledio brata Luja XVIII, svrgnut u Julskoj revoluciji od 1830. godine što je i kraj dinastije Burbon: 140, 163.
- ŠARL ORLEANSKI** (CHARLES IER D'ORLÉANS), vojvoda Orleana formalno od 1407. do 1465. godine, pesnik, bratanac francuskog kralja Karla VI Ludog, sin Luja I Orleanskog kojeg je ubio Jovan Neustrašivi 1407. godine; zarobljen u bitki kod Azenkura 1415. godine u drugoj fazi Stogodišnjeg rata, proveo dvadeset pet godina u engleskom zatočeništvu, otac francuskog kralja Luja XII: 160, 173, 173 *fn.* 100, 183, 184–186 *passim*, 202, 202 *fn.* 118.
- ŠARTIJE, ALEN** (ALAIN CHARTIER), pesnik, član Suda za ljubavna pitanja (Cour amoureuse) osnovanog 1401. godine da održava kurtoazni ideal savršene ljubavi, napisao pesmu *Lepa gospa bez milosti* (*La Belle Dame sans merci*, 1424): 190.
- ŠATEL, ŽAN** (JEAN CHÂTEL), učenik jezuita u koležu Klermon, neuspešni atentator na francuskog kralja Anrija IV 1594. godine: 265 *passim*, 269.
- ŠATOBRIJAN, FRANSOA DE** (FRANÇOIS DE CHATEAUBRIAND), francuski romantičar koji se u ovoj knjizi pominje u vezi s njegovim veličanjem kralja Luja IX: 103.
- ŠEN, ŽAN DI** (JEAN DU CHESNE), prevodilac na burgonjskom dvoru u vreme Karla Smelog, 1472. godine objavio prevod Cezarovih hronika: 189.
- ŠIRAK, ŽAK** (JACQUES CHIRAC), predsednik Pete republike u dva mandata, od 1995. do 2007. godine, politički se pozvao na Vercingetoriksa kao prvog velikog pretka francuske nacije u vezi s čime se Širak i pominje u ovoj knjizi: 54.

T

TECEL, JOHAN (JOHANN TETZEL), putujući trgovac papskim oprostajnicama, protivnik reformacije, na Luterovih *Devedeset pet teza* polemički uzvratilo sa *Sto šest antiteza* 1517. godine: 237, 238 *passim*.

TEODISIJE I (FLAVIUS THEODOSIUS AUGUSTUS), car koji je podelio Rimsko carstvo na Istočno sa sedištem u Konstantinopolju i Zapadno s prestolom u Rimu, 395. godine: 59.

TEODORIH I (THIERRY IER, *st. fran.* THEUTRIC), jedan od četvorice sinova franačkog vladara Hlodoveha I (Klovisa), kralj Austrazije (severoistok današnje Francuske) sa sedištem u Mecu i Remsu, od 511. do 534. godine: 66.

TEUTOMAT (TEUTOMAT), plemenski vođa Nitrioboga, koji je ušao u savez s Vercingetoriksom, a protiv Cezara: 34.

TIJAR, PONTIS DE (PONTUS DE TYARD), član renesansne pesničke grupe Plejada: 228.

TIT LIVIJE (TITUS LIVIUS), rimski istoričar na prelazu iz stare ere u novu eru, u svojoj *Rimskoj istoriji* ostavio zapise o Galima u vezi s čime se i pominje u ovoj knjizi: 27, 187, 188.

TOMAS, ili TOMA (THOMAS), srednjovekovni pesnik, truver u 12. veku, autor romana o Tristanu i Izoldi sačuvanog u fragmentima: 146.

TREMUJ, ŽORŽ I DE LA (GEORGES IER DE LA TRÉMOUILLE), veliki komornik Francuske od 1413. godine, za vreme kralja Karla VI Ludog, savetnik kralja Karla VII Pobednika od 1422, saborac Jovanke Orlanke

protiv koje je kasnije politički okrenuo kralja: 177.

TROA, KRETJEN DE (CHRÉTIEN DE TROYES), starofrancuski pesnik, truver, začetnik viteških romana u 12. veku: 131.

TU, ŽAK-OGIST DE (JACQUES-AUGUSTE DE THOU), čovek od poverenja francuskog kralja Anrija III, zatim saborac kralja Anrija IV, politički uticajan u vreme regenstva Marije de Mediči, istoričar poznato po višetomnom delu na latinskom *Historia sui temporis*, objavljenom u prevodu na francuski 1659. godine pod naslovom *Svetska istorija od 1543. do 1607. godine (Histoire universelle depuis 1543 jusqu'en 1607)*: 274.

U

URBAN II (*lat.* URBANUS II), papa od 1088. do 1099. godine, na koncilu u Klermonu 1095. godine pozvao hrišćane u krstaški pohod: 95.

UEN, PJer (PIERRE OUIIN), monah kartuzijanac, neuspešni atentator na francuskog kralja Anrija IV: 265.

V

VASKO OD LUCENE (VASQUES DE LUCÈNE, *port.* VASCO DE LUCENA), prevodilac s latinskog na srednjefrancuski jezik na burgonjskom dvoru u vreme Karla Smelog, vojvodin savetnik od 1465. do 1477. godine: 189.

VENTADUR, BERNAR OD (BERNART DE VENTADONR), trubadur, pominje se u ovoj knjizi kao dvorski pesnik Alienore Akvitanske: 131.

VERCINGETORIKS (VERCINGETORIX), vođa ustanika protiv rimske okupacije Galije, od 52. godine pre nove ere, pogubljen 46. godine pre nove ere: 24, 30, 32, 33, 34–35 *passim*, 36, 37–38 *passim*, 40, 45, 54 *passim*, 81, 180.

VIJON, FRANSOA (FRANÇOIS VILLON), francuski pesnik koji se ovde pominje kao poslednji srednjovekovni pesnik i u vezi s prvim štrampanim izdanjem njegove poezije, 1489. godine: 160, 184, 212.

VIKLIF, DŽON (JOHN WYCKLIF), engleski filosof i teolog u 14. veku, profesor na Oksfordu, smatra se idejnim pretečom protestantizma, uticao na Jana Husa: 236, 236 *fn.* 149.

VILIM I, *v.* VILIJAM OSVAJAČ.

VILIJAM I, *v.* VILIJAM OSVAJAČ.

VILIJAM KOPILE, *v.* VILIJAM OSVAJAČ.

VILIJAM OSVAJAČ (GUILLAUME LE CONQUÉRANT, *eng.* WILLIAM THE CONQUEROR), vanbračni sin normanskog vojvode Roberta I Veličanstvenog (Robert Ier le Magnifique), vojvoda Normandije pod imenom Vilijam II, od 1035. do 1087. godine, kralj Engleske pod imenom Vilijam I, od 1066. do 1087. godine: 81, 82, 85–90 *passim*, 145, 146, 158.

VILIJAM RIĐI (GUILLAUME II D'ANGLETERRE, dit GUILLAUME LE ROUX), mlađi sin Vilijama Osvajača, kralj Engleske od 1087. do 1100. godine: 90.

VIKONTI, VALENTINA (VALENTINA VISCONTI), majka princa i pesnika Šarla Orleanskog; po ženskoj lini-

ji, preko majke i bake, praunuka je francuskog kralja Žana II Dobrog, time njen muž Luj I Orleanski jeste ujedno i brat od ujaka njene majke: 184.

VOKLEN, ŽAN (JEAN WAUQUELIN), rani humanista na burgonjskom dvoru u drugoj polovini 15. veka, sačinio antologiju spevova o Aleksandru Velikom: 189 *fn.* 108.

VOLTER, FRANSOA ARUE DE (FRANÇOIS AROUET DE VOLTIRE), francuski prosvetitelj u 18. veku koji se u ovoj knjizi pominje u vezi s njegovom poemom *Devica Orleanska* s epom *La Henriade* koji veliča kralja Anrija IV: 180, 240 *fn.* 152, 256.

Z

--

Ž

ŽAN DE BERI, ili **OD BERIJA** (JEAN DE BERRY), vojvoda, treći sin francuskog Žana II Dobrog, brat kralja Karla V Mudrog, burgonjskog vojvode Filipa II Hrabrog i Luja Anžijskog, posedovao tada bogat bibliotečki fond, njegov dvor je bio stecište preteča francuskog humanizma na prelazu iz 14. veka u 15. vek: 172, 187, 188.

ŽAN I POSTHUMNI (JEAN IER LE POSTHUME), sin francuskog kralja Luja X Kavgađžije i Klimentine Ugarske, rođen pet meseci po očevoj smrti, ali je poživio svega četiri dana, od 15. do 19. novembra 1316. godine, čime onda uopšte i nije bio kralj; prema jednim glasinama novorođenče je ubila tašta njegovog strica Filipa V

Visokog, tako što ga je ili ugušila ili mu iglom probila glavu; četiri decenije kasnije, dok je kralj Žan II Dobri bio u engleskom zarobljeništvu (1457–1460), izvesni Đanino Baljoni (Giannino Baglioni) iz italijanskog grada Sijene tvrdio je da je on Žan I Posthumni na osnovu čega je potraživao francuski presto, na svoj dvor ga je primio ugarski kralj Lajoš I i u njemu prepoznao svog brata od tetke, papa Inoćentije VI (Innocentius VI) u Avinjonu je odbio da primi samozvanog pretendenta na krunu (1360), uhapšen je 1360. godine u Eks-an-Provansu, umro u Napulju 1362. godine: 139, 164, 170, 170 *fn.* 99.

ŽAN II DOBRI (JEAN II LE BON), drugi kralj Francuske iz dinastije Valoa, od 1350. do 1364. godine, zarobljen kod Poatjea 19. septembra 1356. godine u bitki iz Stogodišnjeg rata, proveo više od tri godine u engleskom zatočeništvu (1356–1360): 168, 169, 170, 171, 173, 178, 187.

ŽAN OD BRE TANJE, ZVANI ŽAN II DE MONFOR (JEAN DE BRETAGNE, DIT JEAN II DE MONTFORT), pretendent na bretonski presto od 1341. godine, kojeg je podržala Engleska dok je Francuska podržala protivkandidata Karla od Bretanje: 168.

ŽAN IV OD BRE TANJE, ili ŽAN III DE MONFOR (JEAN IV DE BRETAGNE, aussi connu comme JEAN III DE MONTFORT), bretonski vojvoda od 1365. do 1399. godine, otkazao vazalsku poslušnost francuskom size-
renu Karlu V Mudrom 1372. godine zbog čega su ušli u ratni sukob; u drugom braku je bio oženjen kćer-

kom Džoane od Kenta i Tomasa Holanda, Žanom Holand, u trećem braku je bio oženjen Žanom Navarskom: 143, 171.

ŽANA D'ARK (JEANNE D'ARC), nepismena seoska devojka iz Donremija u Loreni koja je tvrdila da joj je Bog udelio misiju da pronade dofena, odvede ga u Rems i kruniše za kralja pod imenom Karlo VII Pobednik, i da povede vojsku u oslobođenje od engleske okupacije, politički napuštena i izdata, uhapsili su je burgonjci i predali Englezima, osuđena kao bogohulnica i spaljena na lomači na Starom trgu u Ruanu 30. maja 1431. godine, sudski rehabilitovana 1456, proglašena za svecicu 1920. godine: 25, 158 *passim*, 176–183 *passim*, 180, 181, 201.

ŽANA D'ARTOA (JEANNE D'ARTOIS), supruga francuskog kralja Filipa V Visokog, pritvorena kao saučesnica u prikrivanju preljube na dvoru dveju kraljevih snaha, Margarite Burgonjske i Blanše d'Artoa: 164, 165.

ŽANA OD ALBREA (JEANNE D'ALBRET), kćerka Margarite Navarske, udata za navarskog kralja Antoana de Burbona, kraljica Navare, majka francuskog kralja Anrija IV, ugovorila s Katarinom de Mediči brak između Anrija Burbonskog i Margarite de Valoa, umrla dva meseca pre zakanog venčanja, a Agripa d'Obinje je optužio Katarinu de Mediči da je od florentinskog trgovca naručila otrovne rukavice za Žanu od Albrea: 250 *fn.* 155, 256, 257, 274.

ŽANA OD EVREA (JEANNE D'ÉVREUX), treća supruga francuskog kralja Karla IV s kojim je dobila tri kćeri: 165.

ŽANA FRANCUSKA (JEANNE DE FRANCE), kćerka francuskog kralja Luja XI, udata za Luja Orleanskog, budućeg kralja Luja XII, brak je raskinut 1498. da bi se Luj XII oženio Anom Bretonskom; povukla se u vojvodstvo Beri gde je osnovanala manastir i umrla 1505. godine: 204, 210, 282.

ŽANA NAVARSKA (JEANNE DE NAVARRE), kćerka kralja Karla II od Navare, 1386. godine udala se za bretonskog vojvodu Žana IV od Bretanje (kome je ona treća supruga), regentkinja Bretanje od 1399. do 1402. godine, odrekla se regentstva da bi se udala za engleskog kralja Henrija IV 1403. godine: 143.

ŽANA II NAVARSKA (JEANNE II DE NAVARRE), kćerka francuskog kralja Luja X Kavgadžije i Margarite Burgonjske, kraljica Navare od 1328. do 1349. godine, po očevoj smrti osporeno joj pravo da nasledi francusku krunu: 164, 165 *passim*.

ŽERSON, ŽAN DE (JEAN DE GERSON), objavio 1402. godine *Raspravu protiv Romana o Ruži (Tractatus contra Romantiam de Rosa)* i u polemici podržao Kristinu de Pizan protiv Žana de Montreja i Petra Kola: 190.

ŽOFROA II OD BRETANJE, v. GODFRID, ili ŽOFROA II OD BRETANJE.

ŽIST, ŽAN (JEAN JUSTE), likovni umetnik pod zaštitom Ane Bretonske: 211.

ŽODEL, ETJEN (ÉTIENNE JODELLE), član renesansne pesničke grupe Plejada: 228.

ŽOENVIL, PRINC OD (PRINCE DE JOINVILLE), v. GIZ, ANRI DE.

Nermin Vučelj
FRANCUSKA KULTURA:
JEZIK, DRUŠTVO I DUHOVNOST KROZ EPOHE
KNJIGA I
OD ROMANIZOVANE GALIJE DO RENESANSNE FRANCUSKE

IZDAVAČ
FILOZOFSKI FAKULTET
UNIVERZITETA U NIŠU

ZA IZDAVAČA
PROF. DR NATALIJA JOVANOVIĆ, DEKAN

LEKTOR
AUTOR

KORICE
DARKO JOVANOVIĆ

PRELOM
MILAN D. RAĐELOVIĆ

FORMAT
17 x 24 CM

ŠTAMPA
GRAMIS, Raška

TIRAŽ
200 primeraka

Niš, 2020.

ISBN 978-86-7379-550-8

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

930.85(44)
94(44)

ВУЧЕЉ, Нермин.

Francuska kultura: Jezik, društvo i duhovnost
kroz epohe. Knj. 1, Od romanizovane Galije do
renesansne Francuske / Nermin Vučelj. - Niš :
Filozofski fakultet Univerziteta, 2020 (Raška:
Gramis). - 341 str. ; 24 cm

Tiraž 200. - Beleška o autoru: str. 293. - Napomene
i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija:
str. 295-303. - Registar.

ISBN 978-86-7379-550-8

а) Француска -- Културна историја

COBISS.SR-ID 27593737